

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Інститут мистецтв

ТРЕБА ЙТИ ДО ОСЕНІ

Збірка пісень та солоспівів на слова Степана Пушика

Упорядник: *Ганна Карась*

Івано-Франківськ
2015

УДК 78.087.61(477)
ББК 8594 (4 УКР)я436
Т66

*Друкується за ухвалою вченої ради Інституту мистецтв
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Протокол № 4 від 20.11. 2012 р.*

Упорядник:

Карась Ганна Василівна – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри академічного та естрадного співу Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслужений працівник культури України.

Рецензенти:

Фіцалович Христина Павлівна – професор кафедри театрального та хореографічного мистецтва Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, народна артистка України;

Дерев'яно Богдан Петрович – професор кафедри хорового і оперно-симфонічного диригування Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка, заслужений артист України;

Жишкович Мирослава Андріївна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри академічного співу Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка.

«Треба йти до осені» : збірка пісень та солоспівів на слова Т66 Степана Пушика : навчальний посібник / упорядкування, методичні поради, коментарі та вступна стаття Ганни Карась. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2015. – 124 с.

ISBN -978-966-640-409-4

Посібник є продовженням циклу навчального вокального репертуару для студентів, які опановують мистецтво співу на музичному факультеті.

Видання розраховане на викладачів та студентів вищих музичних навчальних закладів II–IV рівнів акредитації, професіоналів та на широке коло виконавців-вокалістів.

УДК 78.087.61(477)

ББК 8594 (4 УКР)я436

ISBN -978-966-640-409-4

© Карась Г., упорядник, 2015

© Видавництво ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника», 2015

ПУШИК Степан Григорович (народився 26 січня 1944 року в с. Вікторів Галицького району Івано-Франківської області) – український поет, прозаїк, драматург, есеїст, фольклорист, літературознавець, публіцист, журналіст, економіст, громадсько-культурний і політичний діяч, кандидат філологічних наук (1991, тема дисертації «Слово о полку Ігоревім і слов'янська міфологія»), професор (2000) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Заслужений діяч мистецтв України (2007), член Національної спілки письменників України (з 1971) та Українського ПЕН-клубу (1989), Міжнародної асоціації українців (1989), Наукового товариства імені Тараса Шевченка (2000), народний депутат Верховної Ради України першого демократичного скликання (1990–1994) від Коломийщини, член Комісії з питань культури і духовного відродження, голова підкомісії національних меншин. Належав до опозиційної Народної Ради, яка зуміла схилити на свій бік частину компартійної більшості для проголошення Декларації про суверенітет (16. VII 1990) і Акту про незалежність України (24. VIII 1991). Ім'я С. Пушика увіковічене на панно у Верховній Раді в числі 346 народних депутатів, які проголосили незалежність України. За прийняття Декларації про суверенітет і закону про

без'ядерний статус у складі депутатського корпусу був висунений на здобуття Нобелівської премії Миру, депутат Івано-Франківської обласної ради 6-го скликання від партії «Наша Україна» (очолював виборчий список), заступник голови комісії.

Закінчив Тлумацький сільсько-господарський технікум (1964), Літературний інститут ім. О. М. Горького у Москві (1973). Деякий час навчався на загально-науковому факультеті Чернівецького державного університету при Івано-Франківському педагогічному інституті, в докторантурі Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М. Рильського НАН України.

Три роки (1964–1967) служив на ракетній базі Московського округу ППО (майор запасу, полковник Українського Козацтва). Працював рахівником та старшим економістом-плановиком у колгоспах на Гуцульщині (1963–1964), кореспондентом обласної газети «Прикарпатська правда» (1967–1972), головою ради Клубу творчої інтелігенції (1972–1987), керівником літературної студії педагогічного інституту (1987–1990), 1989–1990 – голова оргкомітету і перший голова Івано-Франківського крайового Товариства української мови ім. Т. Шевченка «Просвіта».

1992–2000 – асистент, старший викладач, доцент Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Івано-Франківської медичної академії, професор кафедри української літератури (з 2000) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Член редколегій часописів «Дзвін», «Березіль», «Перевал», «Дзвіночок». 1991–2011 – член Головної Ради Спілки письменників України, правління Українського фонду культури, голова Ради Всеукраїнського Товариства «Просвіта», голова Ради Товариства охорони пам'яток історії та культури і інші.

Публікуватися в пресі почав у п'ятнадцятирічному віці (у квітні 1959 р.) в галицькій районній газеті «Радянське село» як сільський кореспондент та член літературної групи при цій газеті. Коли райони було укрупнено, то творчо зростав при редакціях газет «Прапор перемоги» (м. Галич), «Нове життя» (сmt. Богородчани), «Радянська Гуцульщина» (м. Косів), в літературних групах і об'єднаннях, де обирався головою, заступником, членом бюро. Певною школою журналістики були стіннівки, радіо та світлові газети, бойові листки, які випускав у школі, технікумі, колгоспах та у військовій частині. Вони займали перші місця на районних, корпусних і окружних оглядах, здобував нагороди. За найкращу стінгазету в Московському військовому окрузі ППО, як редактора було нагороджено відпусткою додому. З 1962 року – нештатний кореспондент Івано-Франківського обласного радіо, керівник корпункту обласної молодіжної газети «Комсомольський прапор», сількор обласної газети «Прикарпатська правда», член обласного літературного об'єднання. 1964 року письменником і журналістом Р. Федорівим був залучений до авттури республіканської газети «Молодь України». Був учасником Республіканської наради молодих кореспондентів у Києві У числі членів Івано-Франківського обласного літера-

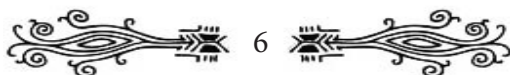
турного об'єднання звітував про творчий доробок у Спілці письменників та ЦК комсомолу. Брав участь у створенні молодіжного мистецького клубу «Іскри юності». Тоді ж почав друкуватися в «Колгоспному селі», в «Літературній Україні». З 1965 року друкується в республіканських часописах «Україна», «Хлібороб України», «Жовтень», «Дніпро», у всесоюзних армійських журналах «Советский воин», газеті «На боевом посту», виступає на всесоюзному телебаченню, про своїх однополчан публікує замальовки й нариси в газеті «Радянська Донеччина», башкирських та інших газетах. Постійний автор редакції «Молода гвардія» Українського радіо та Всесоюзної радіостанції «Юность». Тоді ж вийшов на телеекрани, вперше знявся в документальному кіно. Брав участь у районних, обласних та республіканських нарадах-семінарах робітників та юнкорів.

С. Пушик належить до шістдесятників. У 1963–1964 роках був підданий критиці на районній та обласній нарадах секретарями райкому та обкому Компартії України за добірки «ідейно незрілих» поетичних творів.

За активну громадянську позицію, непідкупність та творчу і громадську діяльність неодноразово піддавався серйозній компартійній критиці. За статтю «Пам'ять совісті» був звільнений з роботи, неодноразово піддавався таємним обшукам працівниками обласного управління КДБ. Категорично відмовився осуджувати в пресі дисидентів, заарештованих і засуджених літераторів, листувався з поетом-політв'язнем Тарасом Мельничуком, допомагав йому чим міг.

Його перша поетична книжка «Зелена хвоя» видана на правах рукопису мистецько-літературним молодіжним клубом «Іскри юності» (1964). Автор поетичних збірок «Молоді громи» (1967), «Золотий Тік» (1971), «Писаний Камінь» (1973), «Задума гір» (1980), «Головиця» (1985), «Луни» (1988), «Галич» (1990), «Заплаканий промінь» (1992), «Хмаролом» (1998), «Тайна» (2002), «Сонети» (2004); книжок для дітей та фольклорних видань «Чарівне горнятко» (у співавторстві, 1971), «Маленьке шпаченя» (1976), «Казки Підгір'я» (1976), «Золота вежа» (1983, літературний запис), «Ходили опришки» (у співавторстві, 1984), «Золотий човник» (1986), «Срібні воли» (1995), «Зелена борода» (2004), «Новинкар» (2004); книжок повістей, оповідань та новел «Перо Золотого Птаха» (1978, 1979, 1982, 1989, 2004), «Ключ-зілля» (1981), «Дараби пливуть у легенду» (1991), «Славетний предок Кобзаря» (2001), «Ватра на Чорній горі» (2001), «Блискавиці б'ють у найвищі дерева. Повість про Володимира Івасюка і не тільки про нього» (2011), романів «Страж-гора» (1981, 1982, 1985, 1989, 2004, 2005), «Галицька брама» (1989, 2006); публіцистичних книжок «Івано-Франківщина» (1984), «Українці в Тюмені» (у співавторстві, 1998), передмов і текстів до фотоальбомів В. Пилип'юка, Б. Мінделя: «Землі нев'яну́ча краса. Івано-Франківщина» (1985), «Місто на Бистрицях. Івано-Франківськ» (1999), «З верховини тисячоліть. Івано-Франківщина» (1999), «Де шум потоків і смерек» (2003); досліджень про «Слово о полку Ігоревім» (першим запропонував автором цього твору і «Моління» вважати сина Ярослава Осмомисла – князя Володимира, перекладу цих творів сучасною українською мовою); збірників пісень «Любисток» (1971), «Над горою місяць

повен» (1972), «Співають гори» (1982), записів народних пісень про кохання «Сміються, плачуть солов'ї» та ін.

Автор досліджень з давньої української літератури, історії, краєзнавства, міфології, етнології та фольклористики, записів фольклору «Українські тости» (1997, 2002), «Приповідки почув, записав і видав Степан Пушик» (2010).

Автор передмов і післямов до видань творів О. Стрілець, Т. Мельничука, Ю. Бундзяка, Б. Радиша, В. Колодія, О. Слоньовської, Б. Томенчука та ін.; упорядкував і видав творчу спадщину Ольги Стрілець, книжку перекладів письменників Новгородщини «Біля Ільмень-озера» (1982). Записувач і видавець легенд, казок, пісень і інших жанрів народно-поетичної творчості, статей до енциклопедій, перевидав «Народний календар» А. Онищука.

С. Пушик – автор багатьох грамзаписів музичних творів, аудіо і відеозаписів (альбомів, кліпів); автор тексту до музики танцю «Аркан», автор сценаріїв і ведучий у фільмах «Де біс каміння накидав», «Храм богів-велетів» (2008), брав участь у створенні телефільмів «Тарасові шляхи» (1978), «Червона рута», «Карпатське літо» (1981), «Живе джерело» (1979) та інших, есе про І. Миколайчука, В. Івасюка, Я. Барнича, І. Недільського.

Ініціатор проведення конкурсу на встановлення пам'ятника І. Франкові в м. Івано-Франківську, відкриття меморіальної дошки Д. Січинському у с. Вікторіві, святкування 1100-річчя Галича, надання статусу гірських населеним пунктам західних областей України і інше.

Відомий як перекладач з російської, польської, литовської, караїмської та інших мов. На сцені Івано-Франківського обласного музично-драматичного театру імені Івана Франка поставлено п'єси С. Пушика за творами В. Стефаніка «Земле моя» (у співавторстві з В. Смоляком, 1971), «Заплакані вікна» (1996). За поемами та поезіями С. Пушика створено і йшли на сцені моновистави «Золотий Тік» (1998), «Я їду по своїй землі» (2005).

Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка в галузі художньої літератури (1990) за роман «Галицька брама» та книгу «Страж-гора» (роман, повісті, оповідання), премій ім. П. Чубинського (1999), ім. Івана Нечужа-Левицького (2007), ім. О. Копиленка (за поему-казку «Новинкар», 1988), премій ім. І. Франка (2013, за значні літературні здобутки) та ім. В. Стефаніка (1998, за збірку вибраних творів «Хмаролом»), Мирослава Ірчана (1971), Першої премії української фундації Українського вільного університету в Нью-Йорку ім. Воляників-Швабінських, премії імені Р. Федоріва (2012), перший лауреат Міжнародної літературної премії «Русалка Дністрова» (2013), премії м. Галича ім. Памво Беринди (2001), літературного конкурсу на кращий роман, повість про сучасника (повість «Перо Золотого птаха», III премія, 1977), премій часописів «Україна», «Жінка» (1972), «Березіль» (1980), дипломант фестивалю «Шлягери XX століття» (пісня «А яблука падають» увійшла до числа переможців), лауреат фестивалю «Галицький шлягер» (пісня «Файні люди», 2014).

Почесний член «Просвіти», почесний член Спілки краєзнавців. Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (1997), орденом Св. Рівноапостольського князя Володимира Великого III ступеня, орденом Андрія Первозванного, знаком «Рицар Українського козацтва», медалями, Почесними відзнаками Національної спілки письменників України, «За заслуги перед Україною», «За заслуги перед Прикарпаттям», Товариства «Просвіта», Гвардієць Помаранчевої революції і ін. Нагороджений відзнаками Івано-Франківською обласної ради та Івано-Франківського міського голови. Почесний житель села Яворів Косівського району Івано-Франківської області.

Вибрані твори С. Пушика видані у 6-ти томах, 7-ми книгах. Т. 1: поезії, рубаї, лелітки-мініатюри, притчі (2004); Т. 2: поеми, пісні, вірші для дітей, переклади, повісті (2005); Т.3: роман, оповідання (2006); Т. 4: роман, повість (2008); Т. 5: повість, есеї, нариси, наукові статті (2010); Т. 6: кн. 1 – Бусова книга (історичні дослідження про праукраїнську міфологію); кн. 2: Бусова книга (2013). Автор низки окремих видань та записів фольклору.

Твори С. Пушика перекладені на російську (в Москві видано дві прозові й поетична книжки), болгарську (у Софії видано поетичну збірку), англійську, башкирську, білоруську, есперанто, італійську, казахську, киргизьку, литовську, молдавсько-румунську, непальську, польську, ромів (циганську), словацьку, угорську, узбецьку та інші мови. Роман «Страж-гора» виданий авдіокнигою, як і пісні, хори, картини, сюїти на грамплатівках, аудіо й відеозаписах.

Друкувався в багатьох вітчизняних і зарубіжних збірниках, альманахах, часописах, газетах. Відкрив десятки скельно-печерних та інших дохристиянських святилищ, носіїв народної творчості.

ПІСЕННЕ СЛОВО ПОЕТА

Споконвіку українці відзначалися співучістю, а пісенність і мелодичність, як відзначає доктор мистецтвознавства Любов Кияновська були «однією з особливих ментальних характеристик українського мистецтва», що притаманна всім його видам: живопису, театру, прозі й особливо – поезії¹.

Українські пісні народного та літературного походження фіксуються вже у «Слові о полку Ігоревім». Тут ми знаходимо уривок із коляди «Із-під горенька», «Чорна рілля», а також повністю викладена пісня про Ярославну «У Путивлі вранці-рано». Пізніше пісні писав славетний гетьман Іван Мазепа, серед яких найбільш відома «Ой горе тій чайці». Всю Європу покорила пісня Семена Климовського «Їхав козак за Дунай». А далі – океан творів, створених поетами та композиторами, які збереглися до нашого часу. Вони писалися не тільки українською морвою. Така знаменита співанка як «Очи черные», яка за популярністю займає третє місце на планеті, створена українцем Євгеном Гребінкою.

Поетичне слово українських авторів часто наснажувалося музичними інтонаціями і знаходило відгук у творах композиторів. Чи не найчисельнішим серед музичних жанрів, де поетичне слово у співдружності з музикою творить неперотворні художні зразки, є вокальний, представлений такими різновидами як пісня, солоспів та романс.

Величезний пісенний скарб залишили Українські січові стрільці. На український ґрунт одним з перших приніс жанр танго знаменитий Ярослав Барнич. Його «Гуцулка Ксеня» та «О, соловію» збагатили український пісенний фонд. Ми не знаємо десятків і сотень анонімних авторів повстанських пісень, які воювали в УПА. Важкі випробування народу у першій половині ХХ ст. знаходили особливу літературну й музичну мову. Ми не будемо зупинятися на сатиричних та гумористичних піснях, які часто ставали зброєю у боротьбі. Воєнні випробування, боротьба, вивози, переселення українців, аж ніяк не спряли народженню нових пісень літературного походження.

Увібравши багаті інтонації рідної народної пісні, здобутки професійної української та зарубіжної музики ХІХ – першої половини ХХ ст., композитори України у другій половині минулого століття вельми активно і продуктивно працюють над створенням вокальної пісенної літератури. Поряд із класичними зразками солоспіву та романсу, великого поширення набуває популярна пісня. Вона не тільки відгукується на соціокультурні запити суспільства, але й занурюється в ліричну сферу.

Якось, ніби несміливо, народилася «Шахтарочка» Григорія Верьовки на слова Сергія Воскресенка. Дуже крилато зазвучала «Марічка» Степана Сабадаша на слова Михайла Ткача, яка вилетіла за межі України. З Ворохти на Закарпаття переїхав поет та композитор Михайло Машкін, який здивував Україну піснями «Верховино, мати моя»

¹ Кияновська Л. Пісенні обертони поета // Стельмах Б. Світлиця : пісні. – Львів: СПОЛОМ, 2009. – С.5.

та «Вечір над Боржавою». Тоді, у 1956 році народжується безсмертний романс «Ой ти, дівчино, з горіха зерня» Анатолія Кос-Анатольського та інші його пісні.

На той час ніхто у популярності не міг змагатися із поетом Андрієм Малишком та композиторами Платоном та Георгієм Майбородами. «Пісня про рушник» стала настільки популярною, що був створений кінофільм тільки задля того, щоб вона звучала в кінострічці. «Вчителько моя», «Ми підемо, де трави похили», «Запливай же, роженко червона» та інші – живуть досі.

З новітньої генерації поетів-піснярів та композиторів рвійно приходять Дмитро Павличко та Олександр Білаш, Дмитро Луценко та Ігор Шамо, Володимир Верменич, Микола Сингаївський, Вадим Крищенко. Хто сьогодні не знає таких шедеврів, як «Два кольори» «Чорнобривці», «Лелеченьки», «Сину, качки летять», «Білий сніг на зеленому листі».

Вилітають пісні зі Львові, які пишуть Анатолій Кос-Анатольський, Богдан Стельмах, Роман Кудлик, Мирослав Скорик, Богдан Янівський.

І ось 70-ті роки... На Буковині народився Володимир Івасюк, творчість якого пов'язана з ансамблями «Смерічка», «Червона рута», співачкою Софією Ротару. Івасюк переїжджає на навчання до Львова, який став у його житті та історії української пісні дуже трагічним, як і в життя Ігоря Білозора. У Києві плідно працюють Вадим Крищенко, Андрій Демиденко. Десятки пісень створили кияни Ігор Поклад та Юрій Рибчинський, серед яких такі шедеври «Ой летіли дикі гуси», «Сіла птаха» та інші.

Пісенні твори українських авторів 70–80-х років минулого століття, витримавши випробування часом, залишилися улюбленими як для співаків, так і для слухачів. «Ці митці створили принципово інший, ніж раніше, пісенний стиль, котрий як в тексті, так і в музиці, значно розширив тодішні рамки естрадного мистецтва, увів в «інтонаційний словник епохи» гострі ритми рок-н-ролу, твісту, свободу джазових імпровізацій, поєднаних з розмаїтими національними фольклорними джерелами»².

У ряду українських поетів-пісенників другої половини ХХ ст. Степан Пушик займає чільне місце, свідченням чого є увага до його поезії таких провідних композиторів України як: Анатолій Кос-Анатольський, Володимир Івасюк, Олександр Білаш, Анатолій Пашкевич, Борис Буєвський, Мар'ян Гаденко, прикарпатських композиторів Михайла Магдія, Василя Їжака, Богдана Юрківа, Богдана Шиптура, Степана Гіги, Остапа Гавриша, Тараса Пушика, Євгена Боднарєнка, Володимира Парфенюка. Ними створено близько 200 пісень та хорових творів на слова поета.

Солоспів та пісні на слова Степана Пушика ввійшли до репертуару багатьох відомих співаків – народних артистів України Дмитра Гнатюка («Треба йти до осені», «Любисток», «Над горою місяць повен»), Миколи Кондратюка, Юрія Гуляєва, Анатолія Мокренка, Софії Ротару, Михайла Кривеня («Рідна сторона»), Володимира Піруса («Над горою місяць повен», «Треба йти до осені»), Ігоря Кушплера, Віктора Шпортка («Я ще

² Там само. – С.6.

не все тобі сказав»), композитора і співака Мар'яна Гаденка («Липа золота»), співаків Тетяни Русової («Дві колії»), Олега Дороша, подружжя Білоножків і ін.

Особливо щемливо і задушевно звучали пісні «Солов'їний день», «Пісня про матір», «Співають гори» у виконанні заслуженого діяча мистецтв України Михайла Сливозького, якого пов'язує тісна дружба з поетом. Саме «Прикарпатський соловейко» (так називають М. Сливозького його прихильники) став не тільки першим виконавцем цих творів, але створив цільні художні образи, які стали еталонними для наступних виконавців.

Пісні на вірші С. Пушика виходили у записах на грамофонних платівках, касетах, дисках, друком – у пісенних збірниках, авторських збірках композиторів тощо.

У передмові до збірки вокальних творів на слова С. Пушика «Співають гори» видатний український письменник, Герой України Дмитро Павличко писав, що основне тематичне ядро його пісенної поезії – «карпатська, смерекова, полонинська височина з характерним сучасним голосом. Але завдяки поетові той голос такий правдивий і принадний, що його нарівні з народними гуцульськими співанками перехоплює вся українська земля. А тому, якщо визначити не тему, а розмах життя Пушикових пісень, треба говорити – співають гори, а з ними дністрянські та дніпрянські доли, пшеничні степи та індустріальні світла України!

В Степана Пушика майже немає таких пісень, котрі не могли б існувати без музики як твори самостійної літературної вартості. В цьому – секрет їхнього впливу, їхньої змістової музичності, яка завжди була й буде душею звукового ладу, основою драматургії співальних мотивів. Але поет знає, з якими вимогами підходить до слова пісенна музика: він ревно дбає про ясність і повнозвуччя кожного рядка, про лаконізм і неповторність вислову, наближаючись у цьому до фольклорних зразків. Степан Пушик як мало хто вміє скористатись народним образом, поєднати в тканині своєї пісні індивідуальну й народну поетику.

Безперечно, висока сучасна культура покладених на музику віршів Степана Пушика пов'язана з надзвичайною широтою його письменницьких зацікавлень і можливостей. Він створив (принаймі в українській літературі) новий жанр документально-художнього роману, написав ряд історико-літературних есе, які поглибили наші знання в галузі слов'янської міфології, давньоруської демонології, гуцульського фольклору, він – автор поетичних збірників, де образ Карпат і всієї оновленої галицької землі виступає з глибинами минувшини... Любов до Батьківщини, до матері, любов до коханої – три головні почування, які переплелися в піснях Степана Пушика. Здавалось би, нічого нового, та, слухаючи й співаючи ці пісні, ми оновлюємо свої найсвятіші почуття. Власне, ті почуття збагачуються ще одним емоційним і конкретним карпатським узором. Можна й варто дивуватися, як Пушиків узір заповнили гармонійними й свіжими барвами різні композитори, що відгадали й розкрили таїну не тільки слова, але й душі поета»³.

³ Павличко Д. Таїна душі / Дмитро Павличко // Пушик С. Співають гори : вокальні твори на слова українських поетів. – К.: Музична Україна, 1985. – С.2.

Окремим виданням твори на слова Степана Пушика вийшли у 1985 році в серії «Вокальні твори на слова українських поетів» у видавництві «Музична Україна», до якого ввійшли 15 кращих із них. У нашому збірнику подано 21 твір для сольного виконання, окремі з них публікуються вперше.

Привабливість поезії Степана Пушика у майстерному володінні словом, емоційному і щирому вислові почуттів, глибинній синівській любові до рідного краю та України. Ці риси вокальних творів на слова поета привертають увагу сьогоденного покоління співаків, і засвідчують їх актуальність у вільній незалежній Україні.

Карась Ганна – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри академічного та естрадного співу Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслужений працівник культури України

Пісня про матір

Помірно

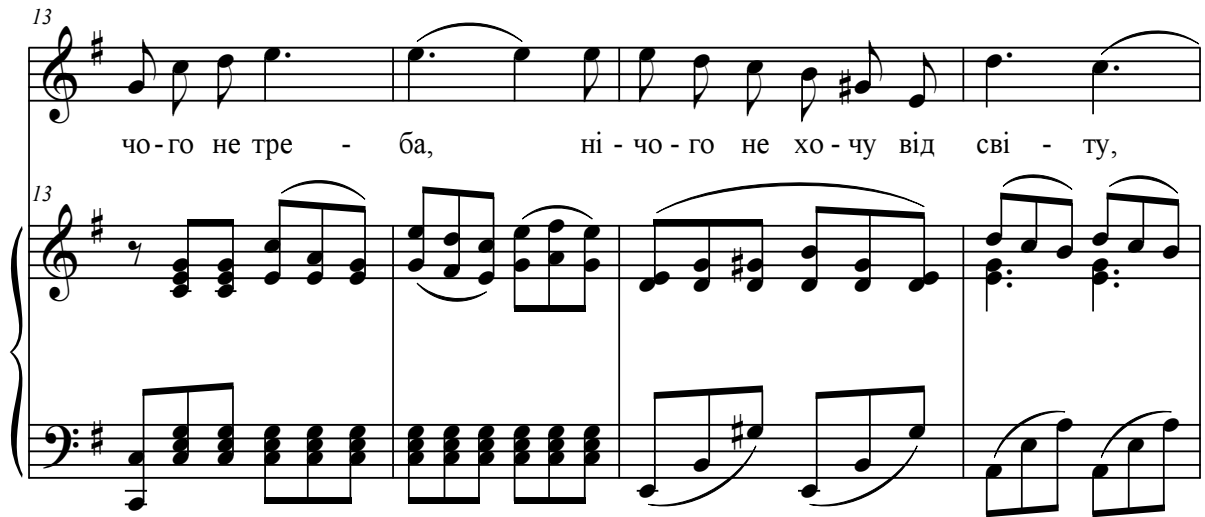
музика Василя Іжака

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in G major, 6/8 time, starting with a whole rest followed by a quarter note G4. The piano accompaniment is in the same key and time, featuring a steady eighth-note pattern in the right hand and a simple bass line in the left hand. The dynamic marking *mf* is placed below the piano part.

The second system continues the vocal line with the lyrics: "ля до-че-ка-лась і ряс-ту, і сон-ця, і цві-ту, ду-". The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern. The dynamic marking *mp* is present. A measure rest of 5 measures is indicated at the beginning of the system.

The third system continues the vocal line with the lyrics: "ша, мов ка-ли-на, рос-те і цві-те від теп-ла. Ні-". The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern. The dynamic marking *mp* is present. A measure rest of 9 measures is indicated at the beginning of the system.

13

чо-го не тре - ба, ні-чо-го не хо-чу від сві - ту,

17

ли - шень а-би ма-ти на бі-ло-му сві - ті бу -

21

ла. Ні - чо-го не тре - ба ні -

25

чо - го не хо - чу від сві - ту, ли - шень а - би

29

Для повторення

ма - ти на бі - ло - му сві - ті бу - ла.

33

mf Для закінчення

3-за //ла, ли - шень а - би

37 *poco rit.*

ма - ти на сві - ті бу - ла, ли - шень а - би

41 *a tempo*

ма - ти на сві - ті бу - ла.

45

Земля дочекалась і рясту, і сонця, і цвіту,
Душа, мов калина, цвіте і росте від тепла.
Нічого не треба, нічого не хочу від світу, –
Лишень аби мати на білому світі була.

З-за гір віє вітер, в степах повмирили морози,
Шумлять осокори, весняно зітхають гаї,
А мати старенька стоїть на високім порозі
Та й думає мати, як маються діти її.

А діти світами, а діти у веснах та в зимах,
Прийдуть і скажуть: "Нам двері, матусю, втворіть".
І доти всі діти живуть по світах молодими,
Допоки чекають, допоки живі матері.

Земля молодіє від рясту, від сонця, від цвіту,
Душа, мов калина, цвіте і росте від тепла.
Нічого не треба, нічого не хочу від світу, –
Лишень аби мати на білому світі жила.

Дорога до матері

Стримано

музика Зої Слободян

Ви-со - кі го - ри низь-кі ту-ма - ни. А

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in 6/8 time, starting with a whole rest followed by a series of eighth and quarter notes. The lyrics are 'Ви-со - кі го - ри низь-кі ту-ма - ни. А'. The middle staff is the right-hand piano accompaniment, featuring a rhythmic pattern of eighth notes with slurs. The bottom staff is the left-hand piano accompaniment, consisting of simple chords and single notes.

най - до-рож-чий то шлях до ма - ми. І я над шля - хом злі-

The second system continues the musical score. The vocal line (top staff) has lyrics 'най - до-рож-чий то шлях до ма - ми. І я над шля - хом злі-'. The piano accompaniment (middle and bottom staves) continues with the same rhythmic and harmonic patterns as the first system.

та - ю пта - хом. Тут все ди-тинст - вом да - ле-ким

The third system concludes the musical score. The vocal line (top staff) has lyrics 'та - ю пта - хом. Тут все ди-тинст - вом да - ле-ким'. A first ending bracket labeled '1.' spans the final two measures of the vocal line. The piano accompaniment (middle and bottom staves) continues to the end of the system.

16 | 2.

пах - не. тинст - вом да - ле - ким пах - не.

1. Високі гори низькі тумани.
 А найдорожчий то шлях до мами.
 І я над шляхом злітаю птахом.
 Тут все дитинством далеким пахне.

2. Все тут для серця близьке і миле –
 Все – від колиски і до могили,
 Поля зелені та срібні води,
 Любов вітцівська живе і ходить.

3. Любов висока, любов красива.
 Любов - ще юна, а мати - сива...
 Чекає сина...

Рідна сторона

музика Євгена Бондаренка

Maestoso

Piano

mf

4

7

mp

1. Тут рід - ний край! Тут рід - на сто-ро-

10

на на до - ли го - ри див-лять-ся за - ду-мі. Де

10

13

го - лу-бі - є ти-ха да-ли - на, сто-ять то-по-лі дум-ні, як бан -

13

Red.

16

ду - ри сто - ять во-ни і я со-бі сто - ю та й

16

19

ду - ма-ю, що вже про-жив не - ма-ло. Ку - є ме-ні зо-зу-ля у га -

19

mf

22

ю, а бать-ко-ві мо-є-му від-ку - ва - - - ла. Бри-нить, бри -

22

Приспів:

25 *f*

нить нам па-м'я-ті стру - на, бо-лить не - ма - є бо-лю без при-

25

28

чи - ни. О, рід-ний край! О, рід-на сто-ро - на! О, най-до -

28

31

рож - че сло-во Бать-ків - щи-на. О, рід-ний край! О, рід-на сто-ро -

31

34

на! О, най-до - рож - че сло-во Бать-ків - щи-на.

34

37 *p* <

2. Він так пі-шов, як та рі - ка в ім -

40 лі. О, з від - ки сум у день вес - ни бе - реть-ся? Як

43 є зв'язок від зір-ки до зем - лі, так є зв'язок від сер-ця і до

46 **Приспів:** Закінчення < *f* < *ff rit.*

сер - ця. Бри-нить, бри-// - О, най-до - рож - че сло-во Бать-ків - щи - на.

Солов'їний день

Помірно

музика Григорія Котика

Баян *mf*

Cm   D7   Gm   Es

Gm

При-линь, при-

Cm   D7   Gm   Cm   D7

rit. mp

10   Cm   F   BМaj   Es   Cm

линь до рід-но-го се-ла. При-їдь, при-їдь те-

15   D7   Gm   Gm   Cm

бе че - ка - є ха - та. Тут ви - - шня со - ло -

19   F7   Fm   G7   Cm   D7

вей - ком за - цві - ла і вньо - го ско - ро бу - дуть со - ло -

23   Gm   Cm   D7

в'я - та. При-линь, хоч в гос - ті, до зе - ле - них

27 Gm Cm D7

свят, візь-ми ді - тей, не - хай ди - ти - на

31 Fm G7 Cm F7 B7

зна є, що і вно - ці ма-лень - ких со-ло-

36 Es Cm D7 1 Gm

в'ят сво - є - ї мо - ви бать-ко на - у - ча - є.

41 ² Gm

// ча - є.

41 Gm

1. Прилинь, прилинь до рідного села,
 Приїдь, приїдь – тебе чекає хата.
 Тут вишня соловейком зацвіла,
 І в нього скоро будуть солов'ята.

Приспів:

Прилинь, хоч в гості, до зелених свят,
 Візьми дітей, нехай дитина знає,
 Що і вночі маленьких солов'ят
 Своєї мови батько навчає.

2. Прилинь додому в солов'їний день,
 Хай зрозуміє тут твоя дитина:
 До дідових і бабиних пісень
 Подібна дуже мова солов'їна.

Приспів:

Тополі - раїни

Помірно

музика Григорія Котика

Баян,
ф-но

f

Dm Am

H Dm Dm6 E7

5 3 3 3

Б М М 7

Am Am C+5 Dm

9 3 3

8 *mf* То-по-лі, то - по - лі ви - со - кі ра - ї - ни,
деть - ся ко-лись у - ми - ра - ти

9 М М М

13 Des+5 Dm E7 Am

8 ме - ні ви шу - мі - ли не раз.
Зру - ба ють чи вб'є бу - ре - лом,

17 F C G C Gm A7 Dm

8 Не мо - жу со - бі у - я - ви - ти Вкра - ї - ни,
та ви - рос - туть, зна - ю, мо - ло - ді то - по - ля - та

21 Dm6 Am E7 Am

8 ви - со - кі то - по - лі, то - по - лі, без вас.
за га - лиць - ким рід ним, рід - ним се - лом.

Dm   E7   Am

25 8

Мов ру - ки до не - ба,   ви зво - ди - те ві - ти,

Gm   A7   Dm   Dm7

29 8

вас ві - тер за о - брі - і гне.   То-по-лі, то-

Dm6   Dm   E7   Am

34 8

по - лі,   вам да - лі шу - мі - ти,   ко -

38 E7 Dm E7 1 Am

8 ли вже не бу - де, не бу - де ме - не. Та й вам до - ве - /

42 2 Am Dm Am

8 не. М..

46 Dm E7 1 Am

8

51 ² E7 Am Dm E7

51 Am E7 Am E7 Am

1. Тополі, тополі – високі раїни,
Мені ви шуміли не раз.
Не могу собі уявити України,
Високі тополі, тополі, без вас.

Приспів:

Мов руки до неба, ви зводите віти,
Вас вітер за обрії гне.
Тополі, тополі, вам далі шуміти,
Коли вже не буде, не буде мене.

2. Та й вам доведеться колись умирати
Зрубають чи вб'є бурелом.
Та виростуть, знай, молоді тополята
За галицьким, рідним, рідним селом.

Приспів:

Грудка України

Помірно

музика Івана Фіцаловича

Cher - vo - ну -

mf *tr*

Detailed description: This system contains the first five measures of the piece. It features a vocal line in a soprano clef and a piano accompaniment in a grand staff. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 6/8. The piano part begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and includes a trill (*tr*) in the right hand during the final measure. The vocal line starts with a whole rest for the first four measures, followed by a half note in the fifth measure.

6 ва - ті зер - на із ка - ли - ни ку - дись не -

Detailed description: This system contains measures 6 through 9. The vocal line continues with a melody of eighth and quarter notes. The piano accompaniment provides a rhythmic and harmonic foundation with chords and moving lines in both hands. The key signature and time signature remain consistent with the previous system.

10 се у дзьо - бі си - вий птах, так зем - - - лю

Detailed description: This system contains measures 10 through 13. The vocal line features a melodic phrase with a dotted quarter note and an eighth note. The piano accompaniment continues with its characteristic rhythmic pattern. The key signature and time signature are maintained throughout.

14

чор - ну зем - - - лю Ук - ра - ї - ни роз -

17

но - сять по у - сіх ма - те - ри-ках,

21

А... А...

24

роз - но - сять по у - сіх ма - те - ри -

28

ках. Не // лю - ди скроп - лю - ють ї - ї.

32

// а зем - ля з на - ро - дом є. Всі зна - - ють:

36

є на сві - - - ті Ук - ра - і - на! Не

39

груд - ка, а зем - ля з на - ро - дом є!

43

А... А...

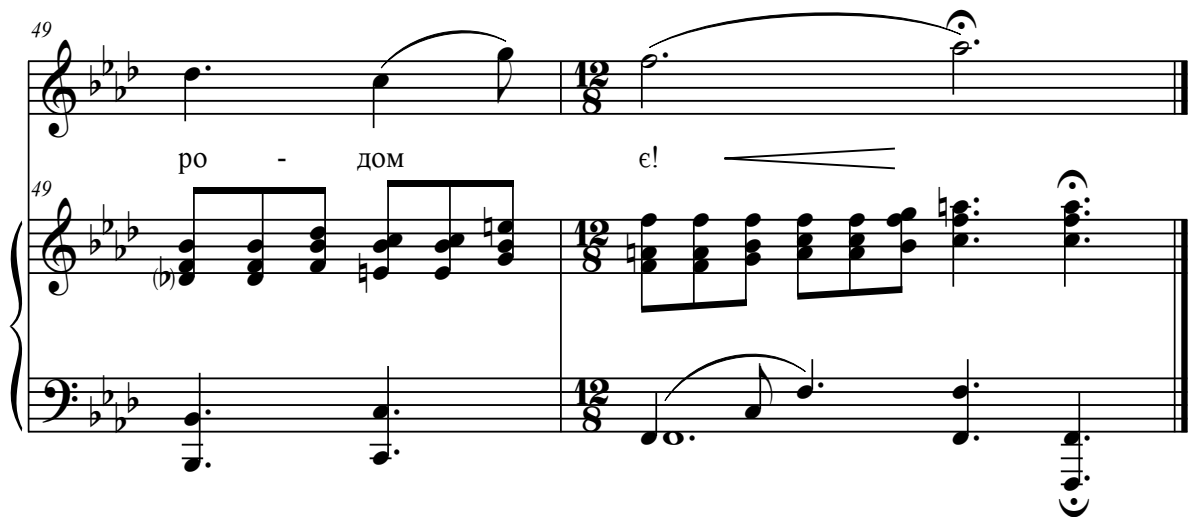

46

не груд - ка, а зем-ля на -

49

ро - дом е!

1. Червонуваті зерна із калини
Кудись несе у дзьобі сивий птах,
Так землю – чорну землю України
Розносять по усіх материках.

2. Несуть, везуть її в маленьких вузликах
І там, де не співають солов'ї,
Із грудочки йде солов'їна музика,
Сльозами люди скроплюють її.

3. І пахне степом, вишнями, соломою,
Ще й піснею, яку співав козак.
Та грудочка землі стає солоною,
Як сіль чумацька на важких возах.

4. Назавши попрощавшись з Україною,
Із грудкою України – просто жаж,
Розкидані то голодом, то війнами
Українці сплять по всіх материках.

5. І навіть там, де не цвіте калина,
Де слово зневажається моє,
Всі знають: є на світі Україна!
Не грудка, а земля з народом є!

Зустріч з сином

Повільно, з сумом

музика Богдана Юрківа

Баян

mf М М Б Б Б М *tr*

6 *tr*

6 1.В да

М 7 М М

10

10 ле-кім се-лі Бі-ло - ру - сі, де ди-ха - є по-ле теп - лом. О-

М М Б Б

14 *rit.*

дер-жа-ла звіст-ку ма - ту - ся, що син і - ї впав за Дні - стром. По-

Прискорюючи, з хвилюванням

18

ї - - ха-ла ма - ти до си - - - на в да-

22 *f*

ле - кі сві - ти із се - ла. I

25 *mf* *p*

со - лі, і бі - лу хлі - би - - - ну, і

29 1

бі - лий руш - ник при - вез - ла. 2. Спи //

32 2.

- на об - ня - ла. А...

36

40

rit.

3. *rit.* V

3.А // не - ю сто -

43

їть.

1. В дале́кім селі Білорусі,
Де дихає поле тепло́м,
Одержала звістку матуся,
Що син її впав за Дністром

Поїхала мати до сина
В дале́кі світи із села.
І солі, і білу хлібину,
І білий рушник привезла.

2. Спи́нилась вона над водою
На кручі дністрові́й круті́й:
Могила його́ під горою,
І писаний ка́мінь на ній.

Заплакала: "Сину, мій сину,
Як довго до тебе я йшла".
Моги́лу, неначе дитину,
Руками вона обняла.

3. А річка шуміла невпинно,
І тихо шуміла трава.
І тільки червона калина
Здригнулась, неначе жива.

І мати вклякла на коліна,
І пальці торкають граніт.
А поруч моя Україна
В скорботі із нею стоїть.

Дума про бійця

Стримано

музика Володимира Флиса

ff

pp

Меццо-сопрано (Баритон)

mp Ой по - ці - ли - ла ку - ля

ppp

як - раз над бро - ву, і у -

p

15

пав, як лис - ток, у зе - ле - ну тра-ву.

18

Жвавіше

Ні-би мак, чер-во - ні - ла в тра-ві го-ло -

21

poco cresc.

ва. І над ним ше-лес-ті-ла тра-ва му-ра - ва:

Стримано

24

f Ні - би бать - ко, ма - ту - ся, ко - ха - на і брат?

mf *p* *f* *p*

27

mp Звід - ки йшов ти, сол - да - те, до си - ніх Кар -

30

пат?"

ff *subito p*

34 *f*

Ой ле-тів ³ чор - ний во - рон,

pp

37 *tr*

свис - та - ло кри-ло: "Чи ти чу - ла, тра-

p

39

во, про ши-ро-кий Дніп - ро?

pp cantabile

42 *mp*
У се -

46
лі край вік-на квіт-не маль - ва од-на. Там ме -

mp

48
не виг - ля - да - є ма - ту - ся сум-на.

50

Виг-ля-да-ють з вій - ни в при-дніп - ровсь-кім се-лі і ко -

53

ха - на, і брат, і дві сес-три ма-лі.

56

59

Ой кри-чав чор - ний во ³ - рон, шу - мі - ло кри-ло:

62

"Буй - ний віт - - -

65

ре, ле - ти ³ у де - ле - ке се - ло

67

mf *cresc.*

і ма - ту - - - сі ска -

mp *cresc.*

69

жи,   що до - до - - - му   прий -

71

f

ду,   ко - ли   виш - - - ня   су -

73

ff

ха   за - цві - те   у са -

75

ду.

77

p *rall. molto*

79

trp **Tempo I** ♩=80

Ой сі - дав чор - ний во - рон,

82

мов - ча - ло кри - ло, впа - ла

p

85

ніч на весь світ, впа - ла ніч на се-ло,

88

p впа-ла ти - ша на степ, а на гру-ди зем -

91

ля. І ди - ви - лись Кар - па - ти в мовчан - ні зда -

93 *mf*

ля, і зір-ва-ли зо-рю, і зо-ря, і во-гонь

96 *f*

зас-ві-ти-лись вно-чі на мо-

99

ги-лі йо-го.

m. d.

m. s.

mf

102

p rall.

pp

Нічний Івано-Франківськ

Помірно

музика Григорія Котика

♩₄ F

B

Баян *mf*

4

Bm6   Bm7(b5)   C7

F   Desm   F7   F

7   8

Ця чор-на ніч, чор-ні -

7   3   3

10 Am F Am F

8 ша від чор - ни-ла, без-сон-ням до-тор-

10 М М 7 7 Б

14 F7 B Bm

8 кну - ла - ся ду - ші. Во - на в цю-мить ку -

14 3 Б Б Б

18 Bm6 F Am Dm

8 па - є дов-гі кри - ла на чис - то-му хо -

18 М Б Б Б

22 Вm6 Вm С+5 Dm

8 лод - но-му до - щі. Ще хтось і - де ве -

26 А С В

8 ли-ким па - до - лис - том. Це

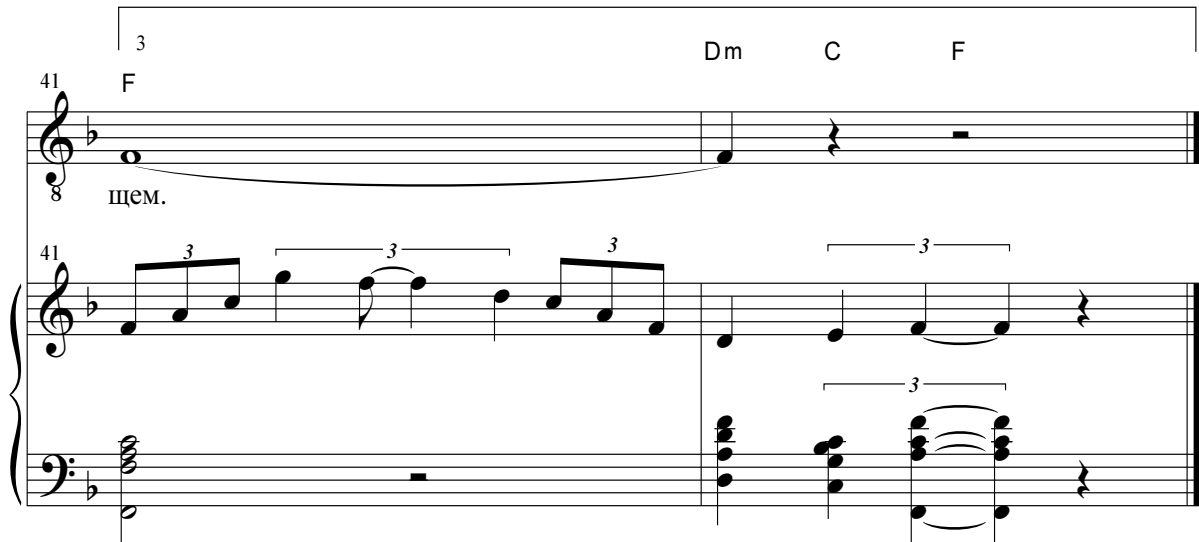
29 D7 Gm

8 хто і - де так піз - но під до - щем.

41 3 F Dm C F

8 щем.

Ця чорна ніч, чорніша від чорнила,
 Безсонням доторкнулася душі.
 Вона в цю мить купає довгі крила
 На чистому холодному дощі.

Приспів:

Ще хтось іде великим падолистом.
 Це хто іде так пізно під дощем?
 Франко й Міцкевич оглядають місто –
 Два з двох епох, та під одним плащем.

* * *

Небачено – негадано зустрілись!
 Сам час для них цю зустріч приберіг,
 Ці два орли давно порозумілись,
 Лиш горобці не розуміють їх.

Приспів:

А треба би... Бо є щось в нас дорожче,
 Ніж постріли критичні "в молоко".
 Міцкевич нині – це не тільки Польша,
 Не тільки Україна – наш Франко.

Приспів:

Треба йти до осені

Повільно

музика Олександра Білаша

Сі-но-жа - ті ско - сять-ся, і пше - ни - ця виж - неть-ся,

11

Че - ре - мош за - сві-тить-ся по - над все.

13

Хо-дить о-сінь в Ко - со-ві, хо-дить о - сінь в Виж - ни - ці,

13

15

пе - ре-стиг - лі яб - лу - ка нам не - се.

15

17 *mf*

Хо-дить о - сінь в Ко - со - ві, хо-дить о - сінь в Виж-ни - ці,

19 1-3

пе - ре-стиг-лі яб - лу - ка нам не - се.

21 4

щоб знай - ти.

mf

1. Сіножаті скосяться,
І пшениця вижнеться,
Черемош засвітиться понад все.
Ходить осінь в Косові,
Ходить осінь в Вижниці,
Перестиглі яблука нам несе.

2. Яблунова осене,
Чом ти в травах росишся?
Де ж ти щастя, осене, роздаєш?
І гуляти хочеться,
І женитись хочеться,
А дівчат в Карпатах не стає.

3. По багряній осені
Черемош, як шабелька,
І роса посивіла на мороз.
Переспіли яблука,
Дзвонять стиглі яблука,
Осінь тут очікує когось.

4. Сіножаті скосяться,
І пшениця вижнеться,
Листячком засипляться всі сади.
Може, мила в Косові,
Може, мила в Вижниці, -
Треба йти до осені, щоб знайти.

Аркан

Український народний танок

Grave

обробка Богдана Дерев'янка

Piano

Violino

Bar. solo

Гей, му - зи - ки, грай-те, хо - чу за-спі-ва-ти

17

про вес - ня - ні но - чі, про ко - ха - ні о - чі, про зо - зу - лю

22

си - ву і сво - ї лі - та. Ма - ю в сер - ці ра - ну,

f

mf

27

грай - те аж до ра - на, грай - те про ко - ха - ну, грай - те но ар -

32

ка - на, хай аж за Кар - па - ти піс - ня до - лі - та.

subito p

32

ff

37

p

В го-рах по - над Пру - том сте - жеч - ка за - бу - та, стеж - ка зна - ем -

37

42

нич - ка, де жи - ве Ан - нич - ка, тер - ном і тра - во - ю

42

47 *mf*

гус - то за - рос - ла. Тут ю - на - че сер - це ви - пи -

52

ло роз - лу - ки, ви - пи - ло ко - хан - ня, бо - лю і от - ру - ти,

52 *p* *mp* *mf*

57

що зо - зу - ля си - ва в го - ри при - нес - ла.

57 *f* *ff*

Allegro moderato (sostenuto)

61

67

73

mp Гей, роз - лу - ка кри - га. Кри - гу по - ла - ма - ю.

77

Та ли-ше не зна - ю, що ро-би - ти ма - ю, стеж-ка до Ан -

82

нич - ки тер - ном за - рос - ла.

82

p

Detailed description: This system contains measures 82 through 86. It features a vocal line in the upper staff and a piano accompaniment in the lower staff. The vocal line has lyrics: "нич - ки тер - ном за - рос - ла." The piano accompaniment includes a dynamic marking of *p* (piano) and a hairpin crescendo leading to a *p* marking. The key signature has two flats and the time signature is 4/4.

87

poco a poco accel.

87

Detailed description: This system contains measures 87 through 92. It features a piano accompaniment in two staves. The tempo instruction *poco a poco accel.* (poco a poco accelerando) is written above the first staff. The music shows a steady increase in tempo and intensity. The key signature has two flats and the time signature is 4/4.

Allegro con fuoco

93

93

f

Detailed description: This system contains measures 93 through 97. It features a piano accompaniment in two staves. A dynamic marking of *f* (forte) is present. The tempo is marked **Allegro con fuoco**. The music is more rhythmic and energetic. The key signature has two flats and the time signature is 4/4.

98

98

f

Detailed description: This system contains measures 98 through 102. It features a piano accompaniment in two staves. A dynamic marking of *f* (forte) is present. The music continues with a driving rhythm. The key signature has two flats and the time signature is 4/4.

103

103

f

1 2

Detailed description: This system contains measures 103 through 107. It features a piano accompaniment in two staves. A dynamic marking of *f* (forte) is present. The music concludes with a final flourish. The key signature has two flats and the time signature is 4/4.

108

Гей - я, гей, гей - я, гей, гей, му -

f

113

зи - ки, грай - те но ме - ні!

1 2

ні.

117

f Хо - чу тан - цю - ва - ти, грай - те лиш не

8va

117

124

ма - ло. Грай - те про ко - ха - - - ну,

129

грай - те ми ар - ка - на, грай - те му - зи -

135

чень - ки, гра - е в жи - лах кров. Гой!

Вповились у теплі тумани гаї

Tempo di Valse

музика Зої Слободян

B min E min

Впо - ви - лись у теп - лі ту - ма - ни га - ї, над

6 A D F#

ни - ми у па - рі кач - ки про - ле - ті - ли.

10 B min E min

Так са - мо лі - та про - лі - та - ли мо - ї, во -

14 A D F#

ни за - че - ка - ти в га - ю не схо - ті - ли.

21 B min E min F#

Де ми за - ко - ха - ні бу - ли, де світ - ля - ків ло - ви - ли

28 B min B B7 E min

з но - чі, де так тво - ї смі - я - лись о - чі,

33 F# B min

чер - во - ні ма - ки від - цві - ли,

37 E min F# B min

де ми за - ко - ха - ні бу - ли...

41

Ко - // ти вже не

45

E min F# B min

йди ту - ди, не йди.

1. Вповились у теплі тумани гаї,
 Над ними у парі качки пролетіли.
 Так само літа пролітали мої,
 Вони зачекати в гаю не схотіли.

Де ми закохані були,
 Де світляків ловили з ночі,
 Де так твої сміялись очі,
 Червоні маки відцвіли,
 Де ми закохані були...

2. Колись ми у парі ходили в цей гай,
 І нам усміхалися зорі рум'яні,
 Та раптом закрили увесь небокрай
 Печалі ліси та розлуки тумани.

Зоряна

Рухливо

музика Богдана Юрківа

Баян

5

mf Ро - зій - дись, ту - ма - не, між струн - кі я - лич - ки,

7

не ля - гай, ту - ма - не, на кар - пат - ські схи - ли,

9

хай по - ба - чу рід - ну, зо - ло - ту Зір - нич - ку,

11

що ї - ї від ме - не да - лі за - сту - пи - ли.

13 **Приспів**

f Я на го - ри гля - ну, по - ле - чу до не - ї,

15

mf по - ле - чу до не - ї піс - не - ю дзвін - ко - ю.

17

Дів - чи - ну Зо - ря - ну, дів - чи - ну ко - ха - ну

19 1, 2.

не від - дам ні ко му, не від - дам ні - ко - му!

21

23 3. rit.

не від - дам ні ко му, не від - дам ні - ко - му!

Розійдись тумане,
Між стрункі ялички,
Не лягай тумане,
На карпатські схили,
Хай побачу рідну,
золоту Зірничку,
Що її від мене
Далі заступили.

Приспів:

Я на гори гляну,
Полечу до неї,
Полечу до неї
Піснею дзвінкою.
Дівчину Зоряну,
Дівчину кохану
Не віддам нікому,
Не віддам нікому!

Карпатська ніч

музика Василя Якуб'яка

Мрійливо

5

На тво-їх ру-ках ти - ха ніч трем-тить.

5

ad libitum

7

Ти-ха ніч трем-тить, мов сос-на.

7

8va

9

А Го-вер-ла спить і ко-ха-на спить.

11

А ле-гінь не спить, бо вес-на.

Fine

Швидше

13

А... А... А... А...

rit.

2. Вітерець летить
 З голубих дібров
 Звис чумацький шлях, як вінок.
 А моя любов
 По твою любов
 Тихо стукає у вікно.

3. Розсила зірки
 Синьоока вись,
 І вони летять до смерік
 Хай Говерла спить,
 Тільки ти проснись,
 Виходи скоріш до воріт.

Іду з гори Лисої...

Жваво

музика Зої Слободян

Гей - - - я гой, гей - я, гой-я гей.

5

І - ду з го-ри Ли - со-ї на Чу-ба - ту, тай ви-жу я ми - ло-ї

11

бі - лу ха - ту. А ще ба-чу ми-лу-ю вже жо-но - ю. Не мо-є-ю

18

ра - діс-тю, а чу-жо - ю. Гей - - - я гей!

18

23

Гей - я, гой-я, гей! Гей - - - я, гой!

23

27

Гой - я - а!

27

Гей - я, гой, гей - я, гой - я, гей!

Іду з гори Лисої на Чубату,
Та й виджу я милої білу хату.

А ще бачу милую вже жоною, –
Не моєю радістю, а чужою.

Не з своєї волі я так барився...
А товариш давній мій оженився.

Іду з гори Лисої на Чубату,
Мої очі другові палять хату.

Ти не сердься, друже мій, ти не сердься,
Бо маєш вже ворога – моє серце.

Іду з гори Лисої на Чубату,
Обминаю другову білу хату.

Гей - я, гей! Гей - я, гой - я, гей!

Над горою місяць повен

Вільний темп

mf

музика Олександра Білаша

Над го-ро-ю мі-сяць по-вен,

а на річ - ці пла-ва чо - вен, пла-ва чо-вен - два ве-сель-ця.

а в нім сер - це ко - ло сер - ця.

11 *a tempo*

Як дів - чи - на вес - лу - ва - ла,

13

то ве - сель - це по - ла - ма - ла.

15

Зас - му - ти - лись о - чі ка - рі,

17

що ве - сель - ця вже не в па - рі.

19

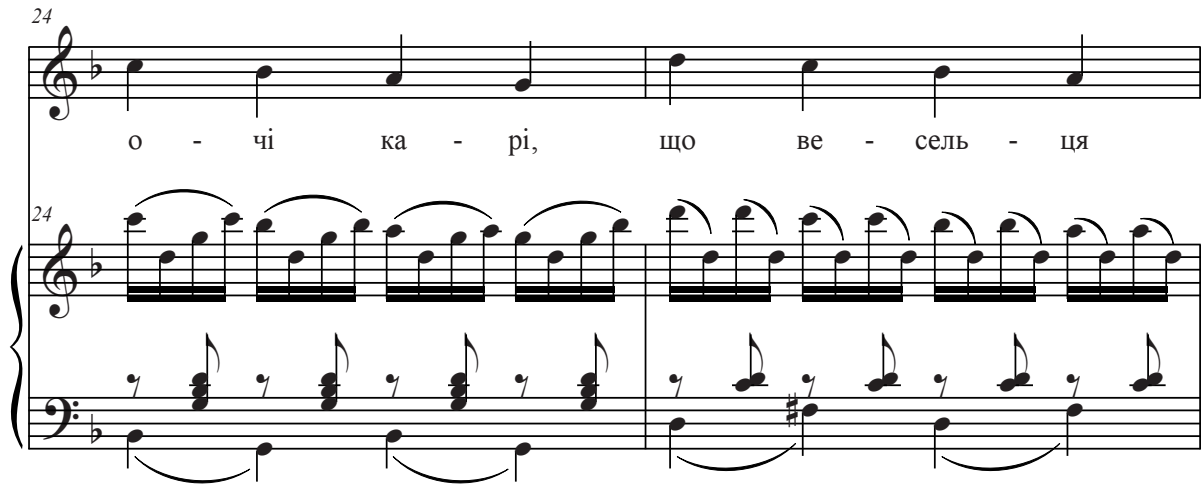
Лай - ла, ла, ла, Лай - ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла,

22

ла, ла, ла, ла, ла. Зас - му - ти - лись

24

о - чі ка - рі, що ве - сель - ця

26

1. 2.

вже не в па - рі. вже не в па - рі. Гей!

sf

Над горою місяць повен,
 А на річці плава човен,
 Плава човен - два весельця,
 А в нім - серце коло серця.
 Як дівчина веслувала,
 То весельце поламала.
 Засмутились очі карі,
 Що весельця вже не в парі.
 Засмутились очі карі,
 Що весельця вже не в парі.

Смутні очі - то дівочі,
 А веселі - парубочі.
 Серед плеса хлопець весел,
 Хоч немає пари весел.
 Хлопець весел - не сумує,
 Він рукою завеслує,
 А як стане веслувати -
 Буде й милу обнімати.
 Засмутились очі карі,
 Що весельця вже не в парі.

Я ще не все тобі сказав

У вільному темпі

музика Володимира Івасюка

4 *tr*

По-ві-яв буй-ний ві - тер із - за гір, і та - не

6

сніг, не мов го - рить па - пір. Бі - жать струм -

8

ки, бі-жать се-ред зи - ми по тих стеж -

Приспів *mf*

10 *rit.*

ках, ку - ди хо - ди - ли ми. То не вес -

10 *rit.* *mf*

12 *a tempo*

на не вір струм-кам, ко - ха - - - на, бо

12 *a tempo*

14 *tr*

теп-лий ві - тер в січ-ні, то о - ма - - - на ще

14

16

бу - дуть за - ме - ті - лі, ще бу - дуть сні-го-ві - ї, не

16

tr

18

вір віт - рам, бо кві - ти їм не ві - рять. При-йде вес -

18

f

f

20

на і всю - ди кри - - га скрес - - - не, не

20

22

вір віт - рам, не вір сло - вам об - лес - - - ним і

24

бу - де на - ша зу - стріч за зи - мо - - - ю, ще бу - ду

mp

26

я з то - бо - ю, - ти зі мно - ю.

rit.

p

28 *mp a tempo*

У не - бі ві - тер на - ко - сив до -

28 *mp a tempo*

30 щів, ска - за - ти я дав - но то - бі хо -

30

32 тів, а - би сло - ва хо - лод - ні та гір -

32

34

1.

кі в да - ле - ке мо - ре за - нес - ли струм -

36

2.

ки. знов до - ро - гу від - най -

38

a tempo **f** ten. $\text{♩} \oplus$

ду. То не вес // мно - ю.

a tempo *colla parte*

40

f

42 *mf*

42

I

44 *f*

бу - де на ша зуст - річ за зи - мо - ю, ще бу - ду

44

mf

46 *f*

я з_то - бо - ю, - ти зі мно - ю.

46

p *ff*

48

48

8vb

Повіяв буйний вітер із-за гір,
 І тане сніг, немов горить папір.
 Біжать струмки, біжать серед зими
 По тих стежках, куди ходили ми.

Приспів:

То не весна – не вір струмкам, кохана,
 Бо теплий вітер в січні, то омана –
 Ще будуть заметілі, ще будуть сніговії,
 Не вір вітрам, бо квіти їм не вірять.
 Прийде весна і всюди крига скресне,
 Не вір вітрам, не вір словам облеслим:
 І буде наша зустріч за зимою,
 Ще буду я з тобою, – ти зі мною.

У небі вітер накопив дощів,
 Сказати я давно тобі хотів,
 Аби слова холодні та гіркі
 В далеке море занесли струмки.

Приспів

Повіяв буйний вітер, заспівав,
 Я ще не все, не все тобі сказав.
 Поклич мене – я по тонкім льоду
 До тебе знов дорогу віднайду.

Приспів

Пісня про щастя

Andante

музика Василя Іжака

Musical notation for the first system of the piano accompaniment, measures 1-3. The music is in 6/8 time and B-flat major. The right hand plays a melody of eighth notes, and the left hand provides a simple harmonic accompaniment.

4

Три - во - га за - сну - ти ме - ні не да - є, бо

Musical notation for the second system, including vocal line and piano accompaniment, measures 4-6. The vocal line begins with a rest in measure 4, followed by the lyrics. The piano accompaniment continues with a steady eighth-note accompaniment.

7

десь за - ба - ри - ло - ся щас - тя мо - є. Не - вже за - блу - ди - ло чу -

Musical notation for the third system, including vocal line and piano accompaniment, measures 7-9. The vocal line continues with the lyrics. The piano accompaniment features a more active eighth-note melody in the right hand.

10

жо - му кра - ю? За - бу - ло за - жу - ре - ну ду - шу мо -

Musical notation for the fourth system, including vocal line and piano accompaniment, measures 10-12. The vocal line concludes with the lyrics. The piano accompaniment ends with a final chord in the right hand and a descending line in the left hand.

13

ю. Я піс - ню за - пла - ка-ну вир - ву з гру-

17

дей, по-шлю за-пи - та - ти у доб - рих лю -

21

дей. Мож - ли - во хтось шас - тя мо - є зу-стрі-

25

чав, до ін - ших до - ро - гу йо - му по-ка -

29

зав. А...

33

37

Мож - ли - во хтось щас - тя мо - є зу-стрі-

41

чав, до ін - ших до - ро - гу йо - му по-ка -

45 Для повторення

зав. - - - - -

49 Для закінчення

зав, йо - му по - ка - зав.

Росте-цвіте верба в гаю.

Помірно, з почуттям

музика Івана Тацюка

The first system of the musical score consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in 3/4 time, starting with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The piano accompaniment is in 3/4 time, starting with a half note G3, followed by quarter notes A3, B3, and C4. The piano part includes a triplet of eighth notes in the right hand and a bass line with a 'ped.' (pedal) marking. The dynamic marking is *mf*.

The second system continues the vocal and piano parts. The vocal line begins with a rest for 7 measures, then has a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The piano accompaniment continues with a bass line marked '8vb--' and a right hand with chords and a melodic line. The lyrics '1. Рос - те, цві-те вер -' are written under the vocal line.

The third system continues the vocal and piano parts. The vocal line has a rest for 11 measures, then a series of eighth notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4. The piano accompaniment continues with a bass line and a right hand with chords and a melodic line. The lyrics 'ба в га-ю, на те для не - і вер - би-ця, а я сто-ю тай' are written under the vocal line.

15

ду - ма - ю, все, що бу - ло не вер - няться. По -

18

ра ми - ну - ла зо - ло - та мо - го ко - хан - ня пер - шо -

21

го, чо - го, чо - го бі - жать лі - та, мов

24 | 1 | 2 |

у - ті - ка - ють верш - ни - ки. По // у - ті - ка - ють верш - ни - ки. 2.Вес //

28 | 3 Fine

ли - ло - ся до ве - чо - ра.

Росте-цвіте верба в гаю –
 На те для неї вербиця,
 А я стою та й думаю –
 Все, що було – не вернеться.
 Пора минула золота
 Мого кохання першого.
 Чого, чого біжать літа,
 Мов утікають вершники?

Весна у нашому краю
 На землю сонцем падає,
 А я під вербами стою
 Тай все про тебе згадую.
 Вже наші юні ночі-дні
 За сивими туманами,
 А може, все було ві сні
 І так, як сон розтануло?

Життя, життя – ти плай крутий.
 Чого, чого над кручею
 Котився перстень золотий,
 Який не став обручкою.
 А я за ним іти хотів,
 Та доля все перечила.
 Вже наше сонце з-над верхів
 Схилилося до вечора.

Тоді цвіла весна

Енергійно

музика Богдана Шиптура

5 **Стримано**

1. То - ді цві - ла вес - на,   цві - ли са - ди зе - ле - ні,
 2. То був да - ле - кий сон,   та - ко - го вже не - бу - де,

9 цві - ла мо - я лю - бов   в кар - пат - сько - му се - лі.
 9 то був да - ле - кий сон,   бу - ла ти мов зо - ря.

13

Че - рез кру - ті вер - хи я при - лі - тав до
 Чом хви - лю - ван - ня знов пли - ве у мо - їх

16

те - бе, мов со - кіл мо - ло - дий
 гру - дях, мов чис - тий той стру - мок

19

із сон - цем на кри - лі.
 гір - сько - го - дже - - - ре - ла.

21 **Схвильовано**

Я зно - ву, ми - ла, у тво - їм кра -

24 ю, цві-туть са - ди, як

27 мо - ло - ді лі - та. На бе - - - ре-зі ви -

30

со - ко - му сто - ю, під

33

бе - - - ре-гом дзве - нить гір - ська во - да.

33

36

Цві - те на-вкруг Кар-пат - ський рід - ний

36

39

світ! Я

41

зав - - - жди тут ду - ше - ю мо - ло -

43

дій! Та цвіт у - пав на твій,

45

ко-ха-на, слід. Під му-зи-ку дже - рель - но - ї во-

48

ди. - - - - рель - но - ї во - ди.

Fine

51

53

Musical score for measures 53-54. The score is in 2/4 time and B-flat major. It consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. Measure 53 features a melodic line in the top staff with a long note and a slur over it, and a piano accompaniment in the grand staff with eighth notes in the bass and sixteenth notes in the treble. Measure 54 continues the melodic line and piano accompaniment.

Кума

Рухливо

музика Анатолія Кульчицького

До - ли - на ши - ро - ка, до - ли - на гли - бо - ка, до - ли - но - ю

ві - тер ту - ма - ни же - не, ку - ма чор - но - бри - ва, ку - ма ка - ро -

о - ка, ку - ма, як зір - ни - ця, до - ли - ні жи - ве. А в ку - ма, а

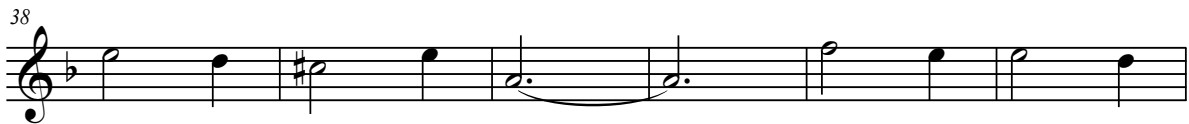
в ку - ма на сер - ці за - ду - ма, а в ку - ма, а в ку - ма пе - че під грудь -

ми, він вір - ну дру - жи - ну рев - ну - є до ку - ма, ли - шень не

рев - ну - є ку - ма до ку - ми. Як не - ма ко - му,

то ко - хай ку - му, а як є ко -

му о - ми - най ку - му. Та я без у - ма,

та я без у - ма, та я без у - ма, ой ку - ма, ку - ма.

Долина широка, долина глибока,
 Долиною вітер тумани жене,
 Кума чорнобрива,
 Кума кароока,
 Кума, як зірниця, в долині живе.
 А в кума, а в кума,
 На серці задума,
 А в кума, а в кума
 Пече під грудьми.
 Він вірну дружину
 Ревнує до кума,
 Лишень не ревнує кума до куми.

Приспів:
 Як нема, кому
 То кохай куму.
 А як є кому -
 Оминай куму.
 Та я без ума, - 3
 Ой, кума, кума!

Ой, що б воно сталося,
 Якби-то дізналась,
 Що той чоловічок
 Пристав до куми.
 Кума би зосталась,
 Душа би зосталась,
 Що сталося би з кумом? -
 Не знаємо ми.
 То ж в кума, то ж в кума
 На серці задума,
 То ж в кума, то ж в кума
 Пече під грудьми.
 Він вірну дружину
 Ревнує до кума,
 Лишень не ревнує кума до куми.

Приспів:
 Як нема, кому
 То кохай куму.
 А як є кому -
 Оминай куму.
 Та я без ума, - 3
 Ой, кума, кума!

Коментарі

Білаш Олександр (06. 03. 1931, с. Градизьк на Полтавщині – 06. 05. 2003, м. Київ) – видатний український композитор, народний артист України, Герой України, Лауреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка. Народний артист СРСР. Закінчив Київську державну консерваторію ім. П. І. Чайковського. В 1976–1994 роках очолював Київську організацію Спілки композиторів України.

Автор громадянсько-патріотичних, ліричних, жартівливих пісень, романсів, пісень-дум, пісень-балад, опер «Гайдамаки», «Прапорonosці», моноопер «Балада війни», «Сповідь білого тюльпана», низки оперет, симфонічних творів, музики до багатьох вистав та кінофільмів. Та наріжним каменем творчості композитора була пісня.

О. Білаш належав до тих щасливців, кращі твори яких, ледве народившись, назавжди залишають свого автора та йдуть у самостійне життя. Понад двіста пісень О. Білаша, та особливо «Два кольори», «Ясени», «Сніг на зеленому листі», давно стали хрестоматійними.

На слова Степана Пушика Олександр Білаш написав пісні: «Дві колії поза містом», «Любисток», «Над горою місяць повен» та «Треба йти до осені». Остання є найбільш популярною.

Боднаренко Євген (30. 04. 1955, м. Коломия) – український композитор, автор вокальних та хорових творів. Член Національної Ліги українських композиторів (1997).

Навчався в СШ №1 ім. В. Стефаніка, музичній школі №1 по класу баяна, в 1971–1975 – в Коломийському педагогічному училищі (музичне відділення). Працював вчителем музики у Верховинському і Косівському районах. Служачи в армії, керував самодіяльністю (хор, ансамблі, ВІА, 1977–1979). В 1979 р. – I премія серед ВІА на конкурсі патріотичної пісні (м. Мончегорськ Мурманської обл., Росія). З 1979 р. працював вчителем музики в Коломийському, Косівському, Надвірнянському районах.

В 1978 р. закінчив Івано-Франківський державний педагогічний інститут ім. В. Стефаніка (музичний факультет).

В 2012 р. – лауреат всеукраїнського конкурсу авторської пісні «Мій рідний край» (м. Миколаїв) – II премія.

Автор понад 400 музичних творів: пісні, романси, камерна музика, музика до театру, хорові твори (поема «Молодіжна» (сл. Я. Дорошенка), урочиста пісня «Україна» (сл. Я. Ткачівського) – для солістів хору і симфонічного оркестру), кантата «П'ять божественних пісень» на вірші Г. Сковороди – для хору хлопчиків), опера «На сонячній галявині» (лібрето Алли Кох), обробки українських народних пісень.

Дерев'яно Богдан (06. 02. 1942, с. Ласківці Тербовлянського р-ну Тернопільської обл.) – відомий український хоровий диригент, педагог, музикознавець, композитор.

Заслужений артист України (1974). Закінчив Львівську консерваторію ім. М. Лисенка (1970). 1970–1981 – художній керівник і головний диригент Гуцульського ансамблю пісні і танцю Івано-Франківської обласної філармонії. На основі гуцульського та прикарпатського фольклору створив самобутні яскраві концертні програми, з якими виступав у концертних залах Києва, Львова, Одеси, Москви, Риги, Мінська та інших міст тодішнього Радянського Союзу. Особливий успіх мали створені ним вокально-хореографічні композиції «Полонинський хід», «Аркан» (слова С. Пушика), «Гуцульське весілля», в яких завдяки синтетичному поєднанню народних пісень, танців та інструментальної музики сценічно втілені народні обряди Прикарпаття. Успіхом у телеглядачів користувався музичний фільм «Пісня пісню кличе», створений на основі репертуару ансамблю. За високомистецькі виступи колективу у Білорусії Б. Дерев'янка був нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради Білоруської РСР. З 1988 – доцент, 1995–1997 – завідувач відділу, від 2000 – професор кафедри диригування Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. З 1989 – художній керівник і диригент народної хорової капели «Мрія» Львівської торгово-економічної академії, з якою виступав у Ватикані, Голландії, Іспанії, Німеччині, Польщі, Франції, Хорватії, Чехії, Швейцарії. Член журі і почесний гість хорових конкурсів і фестивалів в Івано-Франківську. Автор понад 50 обробок українських народних пісень, оригінальних хорових творів, романсів, камерно-інструментальної музики. Міжнародний біографічний центр Кембріджа (Великобританія) визнав Богдана Дерев'янка «Людиною року» (1993).

Івасюк Володимир (04. 03. 1949, м. Кіцмань на Буковині – 22. 05. 1979, м. Львів) – славетний український композитор, лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1994, посмертно), Герой України (2009, посмертно), один із найяскравіших основоположників української поп-музики. Закінчив Львівський медінститут (1973), навчався на композиторському відділенні Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка (від 1972). Автор понад 100 пісень, частина яких написана на власні тексти, низки інструментальних творів. Створив музику до кількох театральних вистав. Чудово грав на фортепіано, віолончелі, гітарі, майстерно виконував свої пісні. Мав художній талант, був неординарним живописцем. Також захоплювався фотографією та кінозйомкою.

Загадкова смерть композитора донині викликає неоднозначний резонанс у суспільстві.

Серед найбільш популярних пісень Володимира Івасюка, які звучать вже півстоліття: «Червона рута», «Водограй», «Два перстені», «Пісня буде поміж нас», «Балада про мальви», «Запроси мене у сни», «Кленовий вогонь», «Тільки раз цвіте любов», «У долі своя весна», «Я піду в далекі гори».

Степан Пушик був особисто знайомий з Володимиром Івасюком, який написав на слова поета пісні «Стоїть пшениця як Дунай», «Я ще не все тобі сказав».

Іжак Василь (03.04.1931, м. Ужгород, тепер Закарпатської обл. – 30.04.1994, м. Івано-Франківськ) – український хоровий диригент, педагог, композитор, аранжувальник, громадський діяч. Заслужений працівник культури України (1990), доцент, почесний член музично-хорового товариства УРСР. Навчався у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка (1958–1964, фортепіанний та диригентський факультети, викладачі – М. Антків (диригування), М. Колесса, А. Кос-Анатольський (композиція). Працював у 1967–1994 – в Івано-Франківському педінституті імені Василя Стефаника (з 1991 – Прикарпатський університет ім. В. Стефаника, нині – Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника): з 1967 – старший викладач кафедри методики музичного виховання, співів та диригування музично-педагогічного факультету, у 1967–1979 – завідувач кафедри методики музичного виховання, співів та диригування, з 1979 – доцент цієї ж кафедри. 1981–1991 – голова обласної організації Спілки композиторів України. Виховав сотні хорових диригентів.

Засновник і диригент чисельних хорових колективів у м. Дрогобичі та Івано-Франківську.

Автор творів для різних складів хорів, вокальних ансамблів, а також вокальних творів: «Пісня про матір», «Тополі, тополі» (обидва романси для високого голосу на слова С. Пушика), «Хризантеми» (романс для низького жіночого голосу на слова С. Пушика) та на слова інших авторів (М. Підгірянки, Р. Міклоуша, М. Шалати, В. Тіпухова), інструментальних творів для фортепіано, скрипки.

Котик Григорій (20.02.1951, м. Губаха, Росія) – музикант, співак, композитор, старший викладач Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Закінчив Самбірське культосвітнє училище, Дрогобицьке музичне училище та Івано-Франківський педагогічний інститут імені Василя Стефаника (1978). Працював художнім керівником багатьох музичних колективів, вокально-інструментальних ансамблів, був учасником хорових колективів м. Дрогобича та Івано-Франківська (чоловіча капела «Явір» (1974–1978), муніципальний камерний хор «Галицькі передзвони» (2004–2005). У складі інструментального ансамблю «Усмішка» (1973–2005) облітав з концертами всю планету. В різних країнах звучали пісні, музику до яких написав Григорій Котик.

Автор музики до багатьох пісень, що часто звучать на концертах, по радіо, телебаченню, з компакт-дисків та касет і які виконують відомі співаки Прикарпаття, знані у світі вокальні ансамблі «Росинка», «Гуцулочка Карпат» та студентська молодь. У доробку композитора понад п'ятдесят музичних творів на слова С. Пушика («Солов'їний день», «Тополі-раїни»), В. Вихруща («Україні»), А. Рябченка («Святкує Пасху Україна»), Л. Танюка («Босоніжка»), Я. Ткачівського («Дівчина-калина», «Пізня весна»), В. Михайлищука («Чом ти, зоре, не сходиш»), І. Фідика («Калинове щастя») та інших українських поетів.

Автор збірки «Солов'їний день» (2012), в якому вміщено оригінальні ліричні пісні та романси композитора на вірші поетів Прикарпаття, України. Музичний супровід до віршів поєднав у собі класичність, народність та естрадно-джазовий характер музичної

інтерпретації образного поетичного мовлення, а нотний матеріал подано для виконання на акордеоні, баяні, фортепіано, гітарі.

У науковому доробку Г. Котика – статті з проблем духовно-музичного виховання школярів та студентської молоді.

Кривень Михайло (20. 07. 1954, с. Липівка Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.) – український співак (баритон), народний артист України (1996), педагог. Після закінчення Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка (1979) до 1984 року працював в Івано-Франківському українському музично-драматичному театрі ім. І. Франка, з 1984 року – в Івано-Франківській обласній філармонії. Професор Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. В репертуарі – оперні арії, класичні романси, українські народні, стрілецькі та повстанські пісні, духовні та авторські твори, у т. ч. на слова С. Пушика. Створив кілька сольних програм: «Уроки Кобзаревих заповітів», «До 2000-ліття Різдва Христового», «До 60-ліття Української Повстанської Армії», за які удостоєний обласної премії ім. В. Стефаника в галузі літератури і мистецтва. Декілька сезонів був солістом Варшавської філармонії. Концертував у Польщі, Угорщині, США.

Кульчицький Анатолій (02. 05. 1938, м. Миронівка Київської області) – український композитор, поет і культурний діяч, заслужений працівник культури України, член Президії Українського фонду культури, голова Білоцерківського регіонального відділення Українського фонду культури, відповідальний секретар Київського обласного творчого об'єднання «Культура», член Національної музичної спілки України; лауреат Міжнародної премії ім. В. Винниченка (2004); за створення циклу пісень про рідне місто у 1992 році став першим лауреатом Білоцерківської міської літературно-мистецької премії ім. І. С. Нечуя-Левицького; також лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії ім. І. С. Нечуя-Левицького (2009) за збірку пісень «Пісні, як люди, мріють і живуть...: сто пісень»; поет-пісняр, як автор і виконавець – лауреат багатьох пісенних фестивалів; його ім'я занесене до «Золотого фонду» м. Біла Церква; у вересні 2001 р. виконавчий комітет Вишгородської міської ради присвоїв звання «Почесний громадянин міста Вишгорода» Кульчицькому Анатолію Івановичу – за створення на власні вірші вокального циклу «Чарівний Вишгород завжди».

Закінчив Київський державний університет ім. Т. Шевченка. Працював у закладах культури на різних посадах. Більше десяти років очолював Білоцерківське міське об'єднання літератури і мистецтва. З 1963 р. проживає у місті Біла Церква.

А. Кульчицький – автор понад 450 (!) пісень на власні вірші та Б. Олійника, О. Орача, А. Гудими, І. Забірченка, Л. Забашти, П. Ральченка, С. Пушика, О. Хмельовського, В. Бровченка, Д. Головка та інших українських поетів, шести вокальних циклів та десяти пісенних збірників, які благословив пісняр у світ, до сердець читачів і слухачів. Багато пісень про рідне місто. Створив 5 вокальних циклів на вірші Б. Олійника, П. Ральченка, на власні вірші, на вірші С. Єсеніна. Автор гімнів (на власні вірші) Білоцерків-

щини, м. Вишгород та 72-ї дивізії (нині 72-ї бригади). Деякі пісні звучали в художніх та документальних фільмах. Автор збірок пісень «Освідчення» (1995), «Клич душі» (1996), «Тебе, кохана Україно, до серця в пісні пригорну» (2002), «Як вересень, уже я золотий» (2003), «Білоцерківщина – мій отчий край: цикл пісень» (2005), «Дарую серце Білій Церкві: цикл пісень» (2005), «Пісні, як люди, мріють і живуть» (2008).

Пісням А. Кульчицького притаманні щирий, непідробний ліризм і ніжна мелодійність, бо вони вимріяні і серцем, і душею. Анатолій Іванович вдало поєднав у собі універсальний талант поета і композитора, співака і музиканта. Він справжній патріот і подвижник культурної діяльності, якій він присвятив майже 50 років свого життя.

Пірус Володимир (8. 10. 1949 року, с. Сапогів, Галицького р-ну Івано-Франківської обл.) – український співак (баритон), народний артист України (1998), педагог. Закінчив історичний факультет Івано-Франківського педагогічного інституту ім. В. Стефаника (1976), музично-педагогічний факультет Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника (2000). З 1968 – соліст Гуцульського ансамблю пісні і танцю, з 1979 – соліст Івано-Франківської обласної філармонії. З 2000 – доцент Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. За 40 років творчої діяльності здійснив багато гастрольних поїздок Україною, Росією, Румунією, Угорщиною, Німеччиною, Францією, Канадою, США. В репертуарі – народні, естрадні пісні, українська та зарубіжна класика, авторські твори, у т. ч. на слова С. Пушика.

Лауреат Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів, обласної премії ім. В. Стефаника за концертно-виконавську діяльність (1999).

Випустив компакт-диск «В морі часу» (2004, Івано-Франківська студія «На Майдані»), із записами 16-и естрадних творів прикарпатських композиторів В. Домшинського, Є. Боднарєнка, С. Гричко, І. Іванціва, Ю. Коваля на слова прикарпатських поетів Н. Стефурак, С. Пушика, Р. Юзви, Я. Дорошенка.

Нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1974).

Сливоцький Михайло (01. 10. 1944, м. Калуш) – відомий український співак (тенор), педагог, заслужений працівник культури України (1976), заслужений діяч мистецтв України (1995), відмінник народної освіти (1987), професор Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Закінчив музично-педагогічний факультет Івано-Франківського педагогічного інституту ім. В. Стефаника (1973). Працює тут з 1973 викладачем з постановки голосу, з 1979 – старшим викладачем, з 1983 – доцентом, з 1997 – професором кафедри музики і хореографії, у 2002–2009 рр. завідувачем кафедри співів та диригування Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Багатогранний талант М. Сливоцького проявляється на педагогічній ниві. За період своєї педагогічної діяльності підготував сотні випускників, які співають у професійних колективах, викладають в музичних закладах області та України. Серед випускників: Петро Князевич (народний артист України), Віктор Грибик (заслужений артист України, лауреат Міжнародних конкурсів), Василь Лазарович

(дипломант та лауреат Міжнародних та Всеукраїнських конкурсів), Оксана Вальнюк (лауреат Всеукраїнських конкурсів вокалістів) та ін. З 1968 – активний учасник музичного життя краю, учасник чоловічого вокального квартету «Легінь» (упродовж 35 років). Його виконавській манері притаманне глибоке проникнення у пісенний твір, тонке розуміння поетичної і музичної мови, м'який ліризм і щира задушевність. Своїм самобутнім обдаруванням збагачує не тільки творче життя рідного Прикарпаття, а й усе українське пісенне мистецтво, надихаючи й активізуючи його розвиток новаторськими пошуками. Його творчість – ціла епоха у духовному житті України. Представляв неодноразово українську пісню за кордоном: у Болгарії, Румунії, Польщі, Словенії, Югославії, Німеччині, Росії, Білорусі, Молдові, Таджикистані, країнах Прибалтики, Японії, Фінляндії, Конго, США, Австралії, Австрії, Франції, Канаді. Брав участь у багатьох концертах для делегатів з'їздів, у декадах української літератури та мистецтва в Росії, Білорусі, Таджикистані. Учасник X Всесвітнього фестивалю молоді і студентів в Берліні. Лауреат та дипломант багатьох конкурсів народного мистецтва України, фестивалів художньої творчості, а також лауреат обласної премії ім. М. Ірчана в галузі літератури і мистецтва (1979–1980). Активний діяч мистецького життя міста: один із організаторів Всеукраїнського конкурсу хорової музики ім. Д. Січинського, Всеукраїнського конкурсу молодих вокалістів імені Ірини Маланюк, часто очолював журі Міжнародних, обласних та міських фестивалів солістів-виконавців. Впродовж 12 років очолював обласне відділення Всеукраїнської музичної спілки, член Конгресу української інтелігенції. Організатор концертів і конкурсів, присвячених історичним та літературним датам України. Нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради України (1989), грамотами Росії, Білорусі, нагрудними знаками. Творчий та науковий доробок: 2 грамплатівки, один CD, 5 музичних фільмів, в т. ч. «Співають гори» (1988), фондові записи в Києві, Львові, Чернівцях, Івано-Франківську та за межами України; близько 20 наукових і науково-педагогічних праць.

Слободян Зоя (24. 12. 1947, смт. Стара Ушиця Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.) – відома українська художниця, автор і виконавиця в жанрі співаної поезії. Член Національної Спілки художників України (1999). Закінчила Косівське училище прикладного мистецтва (1968). Живе і працює в Івано-Франківську. Займається малярством. Учасниця обласних, всеукраїнських та міжнародних художніх виставок. Персональні виставки: 1996–1997 (Київ), 1998 (Варшава, Польща). Твори знаходяться в музеї «Україна» (Канада), у приватних колекціях в Німеччині, Аргентині, Польщі. Створила й виконує у супроводі гітари сотні своїх пісень на слова поетів ХХ ст. Лауреат телеконкурсу «Сонячні кларнети» (1986), призер першого Всеукраїнського фестивалю авторської пісні та співаної поезії «Оберіг» (1989) в м. Луцьку, лауреат фестивалів «Оберіг-90», «Оберіг-91», «Оберіг-92», «Оберіг-93». Учасниця Всеукраїнського фестивалю «Українці всього світу, єднаймося!» (1994, м. Київ), Всеукраїнського кобзарського свята (1994, м. Дніпропетровськ), фестивалів «Лесина осінь» (1995, м. Київ, 2002, м. Ялта), фестивалю «Розкуття» (2002, м. Хмельницький), фестивалів «Leidgut Ost – Leidgut West» (1998, 2000,

м. Ерфурт, Німеччина). Творчі вечори Зої Слободян, часто супроводжувані виставками робіт художниці, відбулися в містах України (Івано-Франківську, Києві, Чернівцях, Луцьку, Черкасах, Сумах, Ялті) та за кордоном (Аргентині, Польщі, Німеччині, Росії). Автор книги «Пісні Зої Слободян» (Івано-Франківськ, 2005).

Фіцалович Іван (18. 02. 1924, с. Швейків Монастириського р-ну Тернопільської обл.) – український композитор, віолончеліст, педагог. Закінчив Станіславське музичне училище (клас віолончелі, 1951). 1951–1961 – працює керівником струнного квартету в Івано-Франківській обласній філармонії, 1961–1963 – завідувач музичною частиною Івано-Франківського обласного музично-драматичного театру ім. І. Франка. З 1951– педагог (за сумісництвом) ДМШ № 1, з 1968 працює тут на постійній основі до виходу на пенсію. Справжньою лабораторією його творчості був камерний оркестр викладачів ДМШ № 1 та хор української музики «Лебедина вірність» обрядового салону. Саме в цих колективах створені його найкращі інструментальні та вокально-хорові твори. Працюючи 50 років викладачем Івано-Франківської ДМШ №1, створив камерний оркестр, квінтет викладачів, учнівські квартет і ансамбль. З вересня 1996 співпрацював з Українською гімназією №1.

Майже п'ятдесят його творів на слова українських авторів та вірші самого композитора включені в гімназійну програму з музики. Працюючи у філармонії, створив чотиричастинний квартет на гуцульські мотиви, частина з якого (коломийка) у виконанні Київського квартету ім. М. Лисенка звучить і по сьогодні. Написав музику до вистав: «Селяни» за Реймонтом, «Катерина» за Т. Шевченком, «Камінна душа» за Г. Хоткевичем в обласному музично-драматичному театрі ім. І. Франка, музику для лялькового театру до вистави «Горе від ніжного серця». У його мистецькому доробку є: сюїти «Карпати» і танцювальна для камерних оркестрів, концертні твори для скрипки, віолончелі, фортепіано, романси, солоспіву, ансамблі, дуети, терцети, різножанрові хори на слова Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, Б. Лепкого; сучасних поетів С. Пушика, Я. Яроша, Я. Дорошенка, В. Багірової, Р. Юзві. Значне місце в творчості композитора займають духовні твори на кононічні тексти, Літургії. Створив близько 100 обробок українських народних та обрядових пісень. Для хору, солістів та оркестру написав кантату «Помолимося за Україну» (сл. В. Вихруща), вокальний цикл для дітей «Ангеле Божий». Він – наш сучасник, будучи глибокорелігійною та інтелегентною людиною, не звертав манівцями в нелегких життєвих дорогах, а ось так непомітно впродовж десятиліть вкладає чистий Божий вогонь своєї творчої, непересічної натури, свою безмірну любов до краю в дивні чари музики, залишаючи прийдешнім генераціям у своїх творах глибоке, невичерпне джерело українського єства. Ювілейні концерти з нагоди 70-ти, 80-ти та 90-ліття композитора відбулися в обласному музично-драматичному театрі ім. І. Франка та обласній філармонії.

Флис Володимир (23. 03. 1924, м. Станиславів – 07. 08. 1987, м. Львів) – український композитор, педагог. Закінчив Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка

(клас Р. Сімовича, 1961). Заарештований в 1946 р. і засуджений на 25 років таборів за звинуваченням в українському буржуазному націоналізмі. Покарання відбував у Караганді. Звільнений в 1955. Працював вихователем у Делятині, де створив духовий оркестр, потім в Ямницькій СШ. З 1961– викладач Станіславського музичного училища, з 1963 – Львівського музичного училища, з 1965 – Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка.

Автор творів: кантата «Дзвеніть, Карпати» (1960–1975), симфонічна поема «Ярема Галайда» (1961), симфонія (1972), струнні квартети (1960, 1968), соната для фортепіано (1962), хори, романси, обробки народних пісень, музика до театральних вистав. Автор підручника з сольфеджіо для дитячих музичних шкіл.

Шиптур Богдан (24. 08. 1951, с. Радча Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.) – український композитор, педагог. Член Національної Спілки композиторів України (1987). Закінчив Івано-Франківське музичне училище ім. Д. Січинського (1970), Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка (клас композиції А. Кос-Анатольського, 1980). Викладач композиції та інструментознавства Івано-Франківського музичного училища ім. Д. Січинського (з 1980 і до тепер). Веде активну громадську роботу: голова об'єднання композиторів Прикарпаття (1985–1996), спільно із Обласним науково-методичним центром культури Прикарпаття організовував щорічні творчі звіти композиторів, семінари за участю знаних митців інших регіонів України, проводив творчі лабораторії, надаючи практичну допомогу композиторам-початківцям, ініціював кілька конкурсів на краще написання музичних творів, голова обласної організації Національної Спілки композиторів України (з 2005). Першим в 90-х роках репринтним способом випустив «Службу Божу» та хорові твори Д. Січинського.

Творчі звіти-концерти композитора з нагоди ювілеїв відбулися в обласній філармонії (2001, 2011). Лауреат обласних премій ім. М. Ірчана, ім. В. Стефаніка (2000).

Автор творів: концерт для струнного оркестру, флейти, кларнета і валторни; симфонічної поема «Досвітні вогні» за твором Лесі Українки; п'єса для скрипки, фортепіано, духового оркестру; для мішаного хору та оркестру – кантати «Моя Україна – квітуча земля», «На крилах вічності» (сл. Р. Юзви, Я. Дорошенка, М. Аронця), для чоловічого квартету та оркестру «Так ніхто не кохав» (сл. В. Сосюри), «І мертвим і живим» (сл. Т. Шевченка); хори – «Дзвони надій», «Файні люди» на сл. С. Пушика, «Через поле України йшла Божа мати» (вірші В. Шиптура) та ін.; солоспіви на сл. Т. Шевченка, І. Франка («Чого являється мені у сні», «Цвітко осіння»), В. Сосюри («Любіть Україну», «Так ніхто не кохав»), Я. Дорошенка («Журавлина пісня»), С. Пушика, Г. Турелик, І. Лембрик, Я. Ткачівського («Скажи мені»), о. Р. Паньківа («Ти і я») та ін.; обробок українських народних пісень. На слова Я. Дорошенка написана пісня про Івано-Франківськ «Місто моє», яка є популярною протягом останніх років у виконанні народного артиста України Михайла Кривеня.

Композитор, народний артист України, Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка Богдан-Юрій Янівський писав, що твори Богдана Шиптура «приваблюють

своєю оригінальністю, жанровою різноманітністю... Вражає різноманітністю тематики пісень – філософський роздум і лірична сповідь, весела бравада і полум'яний пафос, але всіх їх об'єднує глибока любов до свого народу, рідної землі... У деяких творах композитор яскраво передає гуцульський колорит, спирається на побутові жанри – вальс, танго, марш, романс; мелодії легко запам'ятовуються, фортепіанний супровід допомагає розкрити музичний образ. Все це сприяє великій популярності пісень Богдана Шиптура, які виконуються провідними співаками і звучать як в концертних залах, так і по радіо й телебаченню, а такі як «Козак гуляє» стали справді народними»¹.

Автор збірок: «Хорові твори» (1990), «І ще заспівай тої пісні» (1990), «Пісні і романси» (1999), альбоми «Українські народні мелодії в обробці для фортепіано Богдана Шиптура» (три зошити, 1999) та ін. – всі видані в Івано-Франківську. ТБ «Галичина» зняло документальний т/ф про Б. Шиптура «Через поле України ішла Божа мати» (2005).

Юрків Богдан (14. 4. 1930, м. Станиславів (нині – Івано-Франківськ) – 02. 08. 2011, м. Івано-Франківськ) – керівник вокальних колективів, відомий композитор, художник, заслужений працівник культури України (1973). Закінчив Івано-Франківське музичне училище ім. Д. Січинського (1957). З того часу безперервно працював художнім керівником Центрального Народного дому. Створив народні самодіяльні вокальні ансамблі «Смерічка» та «Черемош». Довголітній концертмейстер жіночої хорової капели «Любисток» «Промприладу». Написав близько 80 пісень на слова багатьох українських поетів – Миколи Луківа, Петра Перебийноса, Степана Пушика, Олесья Ангелюка, Володимира Григорака, Олесья Капуляка, Дмитра Павличка, Романа Юзви, Любомири Гаврилів та ін. Особливо плідна творча дружба єднала Б. Юрківа із Степаном Пушиком та Романом Юзвою. Пісні композитора рознесли по світу відомі українські співаки – Дмитро Гнатюк, Анатолій Мокренко, Валерій Буймістер, Володимир Пірус, Михайло Кривень, Михайло Сливоцький. Пісні Юрківа позначені мелодійністю, близькою до української народно-пісенної творчості, як правило – глибоко ліричні, задушевні – такі, що дуже швидко запам'ятовуються і виконуються не лише зі сцени, але й на дружніх застіллях, на весіллях, на відпочинку. Його творчість є помітним явищем в сучасній українській пісенній культурі. Серед пісень композитора виділяються такі, як: «А Черемош плине» та «Карпатські смереки» (вірші О. Ангелюка), «Любисток», «Росинка», «Зоряна» (на вірші Степана Пушика), «Рідне село», «Зоря погасла», «Карпатська чічка», «Перехожі» (на вірші Р. Юзви), «Матусенька» (на вірші В. Григорака), «Лист до матері» (на вірші М. Луківа). Пісні Юрківа часто звучать по радіо й телебаченню. Найкращі твори композитора представлені у збірнику «А Черемош плине» (Тернопіль, 2000). Юрків також здібний художник-пейзажист, представляв твори на міських виставках. Нагороджений численними грамотами та пам'ятними знаками обласної ради, облдержадміністрації і міського голови.

¹ Янівський Б.-Ю. [Передмова] / Богдан-Юрій Янівський // Шиптур Б. Пісні та романси / Богдан Шиптур. – Івано-Франківськ, 1999. – С.2.

Якуб'як Василь Іванович (23. 02. 1912, с. Печеніжин, тепер Коломийського р-ну на Івано-Франківщині – 1981, м. Львів) – теоретик, композитор, педагог, знавець музичної літератури різножанрового і стильового спрямування. Навчався у Львівській Богословській Академії (1934–1939) та одночасно був диригентом хору духовної семінарії і Богословської Академії (1939), грав у струнному квартеті, брав уроки музики й композиції у відомих львівських композиторів-музикологів С. Людкевича та Б. Кудрика. З початком війни 1939 року композитор емігрував до Польщі, восени 1941 року повернувся на Коломийщину. Після війни працював викладачем та завідувачем циклу музично-теоретичних дисциплін Коломийської дитячої музичної школи (1944–1962), керівником оркестру Коломийського драматичного театру ім. Я. Галана (1962), викладачем музично-теоретичних дисциплін у Коломийському педучилищі (1957–1962). З відкриттям музично-педагогічного факультету в Дрогобичі, В. Якуб'як стає викладачем (1962–1972), згодом першим деканом цього факультету (1965–1968).

Композитор написав кантату «Пісня радості й хвали» для хору, солістів, читців та симфонічного оркестру, яка виконувалася в Коломії та Дрогобичі (1959–1972), музично-інструментальні та вокально-хорові твори, солоспіви та вокальні ансамблі, пісні для дітей.

Для вокального ансамблю композитор написав: «Колискова», «Вечір весняний» (сл. І. Юзюка), «Гей, гулялося!» (сл. С. Пушика), «А радіола грає, грає» (сл. і муз. В. Якуб'яка), «Млада вдова» (чеська жартівлива пісня), «Ще раз» (сл. і муз. Я. Барнича, переклад для чоловічого квартету В. Якуб'яка), «Гостина» (сл. Б. Лепкого).

Серед солоспівів та пісень композитора: «Материнська пісня» (сл. П. Скунця), «Пісня Марічки» (сл. народні), «Карпатська ніч» (сл. С. Пушика), «Вийди, дівчино» (сл. М. Хромея), «Всміхались маки» (сл. І. Юзюка), «З тих пір» (сл. М. Хромея).

Музика композитора, який був добрим знавцем гуцульського фольклору, пронизана інтонаціями рідного мелосу.

Методичні поради

Мета пропонованого навчального посібника – надати можливість студентам, які навчаються на музичному факультеті, розширити свій вокально-педагогічний репертуар та з'ясувати вокально-технічні особливості роботи на ним, широко пропагувати культурний пласт музичної вокальної літератури. До посібника ввійшли найяскравіші зразки української вокальної музики на слова Степана Пушика, які допоможуть формувати у студентів високий художній смак, сприятимуть їхньому духовному збагаченню та вдосконаленню вокальної майстерності академічного та естрадного співу.

Основними критеріями відбору пісень до збірника були: довершений художній образ, високе громадянське та патріотичне звучання, випробування часом, виконання їх провідними співаками України, популярність у концертному виконанні. Також враховувались: яскрава мелодійність, швидкість засвоєння, близькість тем для виконавців і слухачів.

Твори упорядковано за бажанням автора – Степана Пушика. До кожного з них подана коротка анотація та методичні поради. Це допоможе студентам у підвищенні рівня їх вокально-технічних навичок. Репертуар посібника є доброю підмогою у правильному доборі студентами навчального вокального матеріалу, що надалі використовуватиметься у процесі його опанування.

«Пісня про матір» (музика Василя Їжака). Лірична пісня сповнена великої любові до найдорожчої людини – матері. Помірний темп, тридольний розмір (6/8), вальсоподібний характер та широка кантиленна мелодія сприяють створенню яскравого щирого образу. Рекомендується співати високому чоловічому голосу (тенору) з доброю вокальною підготовкою. Еталоном виконання твору є звукозапис заслуженого діяча мистецтв України Михайла Сливоцького.

Лірична пісня **«Дорога до матері»** (музика Зої Слободян) написана для низького жіночого голосу (меццо-сопрано) у супроводі фортепіано. Характер твору – стриманий, розмір 6/8, звуковедення – legato.

Лірико-патріотична пісня **«Рідна сторона»** (музика Євгена Боднарєнка) має урочисто-величавий характер, написана для баритона у супроводі фортепіано.

Лірико-патріотична пісня **«Солов'їний день»** (музика Григорія Котика) написана для високого чоловічого голосу (тенора) у супроводі баяна (акордеона). Щирий ліризм мелодії у поєднанні з високим поетичним словом творять неповторний художній образ, спонукають замислитись над вагомністю рідного слова і його збереженням.

Лірико-патріотична пісня **«Тополі-раїни»** (музика Григорія Котика) написана для високого чоловічого голосу (тенора) у супроводі баяна (акордеона, фортепіано). Примхливий танцювальний ритм, помірний темп, широкий діапазон твору потребують

доброї вокальної підготовки співака, а глибокий філософський зміст – глибокого розуміння, щирості виконання.

Твір патріотичного звучання «**Грудка України**» (музика Івана Фіцаловича) написаний для високого жіночого голосу (сопрано). Кантиленний характер, помірний темп, широкий діапазон твору під силу досвідченій співачці із добре сформованими вокальними навичками.

Лірична пісня «**Зустріч з сином**» (музика Богдана Юрківа) присвячена подіям Другої світової війни, коли спільними зусиллями народів було завойовано мир. Біль матері з Білорусії, син якої загинув на полях України, передано сумною мелодією, яка видозмінюється з речитативу на кантилену, з повільного до схвильованого характеру. Твір написаний для мецо-сопрано у супроводу баяна (акордеона).

Назва твору – «**Дума про бійця**» (музика Володимира Флиса) зумовлює його жанр – солоспів наближений до старовинної думи. Спорідненість з думою виявляється у тематиці, наскрізній формі, речитації, імпровізаційності, вільному ритмічному розвитку. Написаний для досвідченого співака (мецо-сопрано або баритона) у супроводі фортепіано, вимагає копіткої роботи не тільки над подоланням всіх технічних труднощів, але й над створенням яскравого художнього образу.

Ліричний ноктюрн «**Нічний Івано-Франківськ**» (музика Григорія Котика), який має примхливий танцювальний ритм, написаний для високого голосу (сопрано або тенор) у супроводі баяна (акордеона). Твір сповнений любові до рідного міста, яке було в минулому поліетнічним. Діалог культур переданий через образи двох великих поетів – українця Івана Франка та поляка Адама Міцкевича, чії пам'ятники прикрашають місто.

Лірична пісня «**Треба йти до осені**» (музика Олександра Білаша), що вже стала хрестоматійним твором, написана для високого чоловічого голосу (баритон) у супроводі фортепіано. Еталонним виконанням цього твору уславився Герой України, народний артист України Дмитро Гнатюк.

«**Аркан**» (музика Богдана Дерев'янка) має танцювальний характер, куплетно-варіаційну форму. Темп змінюється від повільного, важкого (*grave*) до стриманого помірно-швидкого (*allegro moderato sostenuto*) та швидкого, пожвавлено-радісного і палкого (*allegro con fuoco*). Динаміка теж зростає від *p* (тихо) до *f* (голосно). Ці засоби музичної виразності повністю відповідають характеру цього давнього чоловічого гуцульського танцю. «Танець аркан є одним з древніх символів горянського життя. Згідно з деякими версіями він містить в собі елементи поганського ритуалу, а також міг бути танцем-ініціацією, посвятою в чоловіки. Гуцули вважають його опришківським танком... тоді це відбувалося у верхах, на полонинах, зрозуміло – під відкритим небом – ближче до сонця, до богів... Отже. На полонині з якихось причин сходилися чоловіки... Ці відбірні горяни сходилися до купи, напрошується в уяві – повільним кроком, зосереджуючись, концентруючись. Вони вже зараз, наближаючись одне до одного, готувалися до якогось важливого чину... Тоді наставав момент єднання цих енергій – чоловіки ставали в коло,

зкладаючи руки одне одному на плечі. До речі, творячи цим так званий солярний (сонячний, вогняний) знак. Свідомо, чи мимовільно?... Учасники ритуалу починали неспішно і важко розгойдуватися: вправо-вліво, вправо-вліво. Нарешті коло «відривалося» від землі і починало обертатися. Народжувався власне танець. Рухи в колі вимагали синхронності, відчуття одне одного. Чи були вони такими, як можемо побачити в сучасному аркані? Але, мабуть, мали певне значення, були мовою, яку розуміють Сонце, Вогонь, Земля, Вітер. Коло крутилося, рухи робилися запальнішими, гупання ніг передавалося горам, вібрація досягала наче самого нутра Землі. Швидше, швидше, швидше, ще, ще... Шкода, ніхто з дослідників не вказує, який жест, який момент був тією точкою екстазу, що дозволяла енергії нарешті вирватися назовні, а колу опасти, розпастися, «заспокоїтись». Очевидно, лише самі танцюючі непомірно відчували, коли наставала мить єднання з богами. Аркан гуцули вважають танцем опришків. Залежно від регіону він називається «аркан», «арган», «оркан». Отже, аркан – танець, де хлопці демонстрували свої силу, спритність, дисциплінованість»².

Твір рекомендується для міцного, приємного тембру баритона. При роботі над твором необхідно звернути особливу увагу на дихання, звуковедення (спочатку – *legato*, далі – акцентоване *non legato*), легкість виконання у верхньому регістрі.

Лірична пісня «**Вповились у теплі тумани гаї**» (музика Зої Слободян) сповнена тихого суму за минулими молодими літами. Вальс-спогад про кохання написаний для низького жіночого голосу (мецо-сопрано) а *carrella*. Оскільки у нотному записі пісні подана гармонія (акорди), то її можна виконувати у супроводі гітари (так як її виконує автор – Зоя Слободян), або будь-якого іншого музичного інструмента.

Лірична пісня «**Зоряна**» (музика Богдана Юрківа) написана для високого чоловічого голосу (тенора) у супроводі баяна (акордеона). Рухливий характер, яскрава мелодія та досконале виконання пісні заслуженим діячем мистецтв України Михайлом Сливоцьким спопуляризували її серед прихильників сучасної української естрадної пісні.

Пісню «**Карпатська ніч**» (музика Василя Якуб'яка), написану для високого чоловічого голосу (тенор) у супроводі фортепіано, можна назвати ліричним гімном горам. Всі засоби музичної виразності (хроматизована мелодія імпровізаційного характеру; перемінні розміри 4/4, 3/4, 5/4; примхливий ритм, мрійливий темп) сповнені високого піетету до краси Карпат. Особливою проблемою для виконавця є спів на *p* (тихо) у високій теситурі та чітке дотримання метроритму. Еталонним залишилося виконання твору Михайлом Сливоцьким.

Жартівлива пісня «**Іду з гори Лисої**» (музика Зої Слободян) написана для чоловічого голосу баритона (баса) у супроводі фортепіано. Перемінний розмір 4/4, 2/4, жвавий темп та синкопований ритм допомагають створити переконливий образ невдахи, який з гумором сприймає свою поразку.

---

² Про що розповідає давній гуцульський танець [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.saga.ua/43_articles_showarticle_2184.html.

Лірична пісня «**Над горою місяць повен**» («Чардаш») (музика Олександра Білаша) написана для високого чоловічого голосу (тенора). У творі поєднано дві музичні теми – повільну та швидку, танцювальну. Перша частина має перемінні розміри (4/4, 3/4, 2/4), вільний темп, у другій – розмір незмінний (4/4), з ознаками угорського народного танцю – чардашу із синкопованим ритмом. Пісня була в «золотому репертуарі» Михайла Сливоцького.

Лірична пісня «**Я ще не все тобі сказав**» (музика Володимира Івасюка) написана для високого тенора у супроводі фортепіано і потребує філігранного виконання, великої вокальної майстерності.

Лірична «**Пісня про щастя**» (музика Василя Їжака) написана для високого голосу (сопрано або тенора) у супроводі фортепіано. Помірний темп, розмір 6/8, наспівна мелодія широкого діапазону сприяють створенню ліричного образу. Розлоге фразування потребує міцного дихання, легкого виконання стрибків та співу у високій теситурі.

Лірична пісня «**Росте-цвіте верба в гаю**» (музика Івана Тацюка) написана для високого голосу у супроводі фортепіано. Темп – помірний, вальсоподібний.

Лірична пісня «**Тоді цвіла весна**» (музика Богдана Шиптура) написана для високого тенора у супроводі фортепіано.

Жартівлива пісня «**Кума**» (музика Анатолія Кульчицького) написана для високого чоловічого голосу (тенора) в рухливому темпі вальсу.

Використана література та джерела

- «А Черемош плине...» : українські пісні на музику заслуженого працівника культури України Богдана Юрківа. – CD. – Івано-Франківськ, 2008.
- Білаш О. Чумацький шлях : вокальні твори в супроводі фортепіано / Олександр Білаш. – К.: Музична Україна, 1972. – 55 с.
- Гелей С. «Мрія» : сторінки історії : [монографія] / Степан Гелей. – Львів: Афіша, 2005. – 268 с.
- Гринишин М. Арканове коло / Михайло Гринишин. – К. : Юніверс, 2007. – 188 с.
- «Дзвенить „Росинка” у піснях» : репертуарний збірник / упор.: Х. Михайлюк, М. Ортинська, О. Черсак. – Івано-Франківськ: ПП «Сімик», 1997. – 50 с.
- З піснею у серці : Михайло Сливоцький. – CD. – Івано-Франківськ: Студія О. Колубасва; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
- За законами гармонії. Богдан Шиптур: Я – лише інструмент у Божих руках // Галичина. – 2011. – 20 серп. – С.3.
- Зоя Слободян : репертуар і преса / упоряд. Д. Пилипчук. – К.: Київ. правда, 2000. – 32 с. Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник / авт.-упоряд.: Карась Г., Діда Р., Головатий М., Гаврилів Б. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. – 496 с.
- Карась Г. Івано-Франківськ: культурно-мистецька хроніка Незалежності / Ганна Карась. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – 287 с.
- Карась Г. Пірус Володимир / Ганна Карась // Івано-Франківськ : енциклопедичний словник / авт.-упоряд.: Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. – С.344.
- Карась Г. Пушик Степан / Ганна Карась // Івано-Франківськ : енциклопедичний словник / авт.-упоряд.: Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. – С. 354–365.
- Качкан В. «Пісня материнського саду». Творчий портрет Михайла Сливоцького / В. Качкан // «Без пісень нема життя...» (До 40-річчя заснування музичного ф-ту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника / муз.-краєзнавчий альманах [упоряд. Дутчак В. Г., Карась Г. В., Ортинська М. З., Чоловський П. М.] – Івано-Франківськ : Гостинець, 2006. – С. 43–47.
- Кващук В. Пісенний водограй : пісні для дітей та молоді / Володимир Кващук. – Тернопіль: Підручники & посібники, 2003. – 112 с.
- Кияновська Л. Пісенні обертони поета / Любов Кияновська // Стельмах Б. Світлиця : пісні. – Львів: СПОЛОМ, 2009. – С. 5–12.
- Кривень М. Українські народні пісні з репертуару народного артиста України Михайла Кривеня. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004.
- Кульчицький А. Пісні, як люди, мріють і живуть...: сто пісень / Анатолій Кульчицький; ред. Г. С. Гай; муз. ред. В. С. Костенко. – Біла Церква : КОТО “Культура”: Буква, 2008. – 220 с.: з нот. текстом.

- Ми – українські школярі : збірник пісень для дітей молодшого шкільного віку / упоряд. В. А. Римар. – Івано-Франківськ: Івано-Франківський обласний інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, 1996. – 44 с.
- Михайло Сливоцький : Співають гори [аудіоальбом] / Михайло Сливоцький, вокальний квартет «Легінь», інструментальний квартет «Усмішка». – Мелодія, 1987.
- На калині мене мати колихала : Співає Михайло Сливоцький / упоряд. В. Кващук, Г. Політико. – Тернопіль : Тарнекс, 1994. – 78 с.
- Павличко Д. Таїна душі / Дмитро Павличко // Пушик С. Співають гори : вокальні твори на слова українських поетів. – К.: Музична Україна, 1985. – С.2.
- Павлюк М. Серця мого спів : збірник пісень для дітей та молоді / Микола Павлюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 1998. – 120 с.
- Письменницькій спілці Прикарпаття – 35. Рекомендований бібліографічний покажчик. – Івано-Франківськ, 2006.
- Пірус В. Пісні, романси та арії з репертуару народного артиста України Володимира Піруса / Володимир Пірус, Владислав Пірус. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004.
- Пісні з репертуару „Росинки” : репертуарний зб. – Ч. II / упор.: Михайлюк Х. О., Молодій О. Р, Ортинська М. З., Черсак О. М. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. – 88 с.
- Пірус В. С. Пісні, романси та арії з репертуару народного артиста України Володимира Піруса / В. С. Пірус, В. В. Пірус. – Івано-Франківськ : Нова Зоря. – 2004. – 104 с.
- Пушик С. Співають гори : вокальні твори на слова українських поетів. – К.: Музична Україна, 1985. – 71 с.
- Слово і доля : збірник на пошану письменника, професора Степана Пушика. – Івано-Франківськ, 2004. – 330 с.
- «Співає квартет «Легінь» / упор. П. Чоловський. – К. : Муз. Україна, 1991. – 80 с.
- «Співає квартет «Легінь» – CD.
- Співає «Росинка» / упоряд. Х. Михайлюк, М. Ортинська. – Івано-Франківськ : ОНМЦ НТ, 1992. – 105 с.
- Співає Михайло Сливоцький / упор. В. Кващук, Г. Політико. – Тернопіль : Тарнекс 1994. – 80 с.
- «Співає Михайло Сливоцький» : аудіоальбом : пісні та інструментальні твори в аранжуванні П. Рачинського. Виконавці: М. Сливоцький та оркестр ансамблю «Галичина». Художній керівник П. Рачинський. – К. : РБЗЗ, 1991.
- Співана поезія Зої Слободян. – Івано-Франківськ : Лілея–НВ, 2005. – 153 с.
- «Усе на світі від любові» : співає народний вокальний ансамбль «Росинка». – CD : Студія «Голос Надзбруччя», м. Борщів Тернопільської обл., 2014.
- Хто є хто в Україні. – К. : К.І.С., 2004. – С. 695–696.
- Шиптур Б. І ще заспівай тої пісні / Богдан Шиптур. – Івано-Франківськ : Обласний науково-методичний центр народної творчості, 1990. – 48 с.
- Шиптур Б. Пісні та романси / Богдан Шиптур. – Івано-Франківськ, 1999. – 74 с.
- Шпирка А. Пісня – моє життя [Богдан Юрків] / А. Шпирка // Галицька просвіта. – 2008. – № 6, 8 лют. – С.3.

ЗМІСТ

Пушик Степан Григорович. Біографічна довідка.....	3
Карась Ганна. Пісенне слово поета.....	8
Пісня про матір. Музика Василя Їжака.....	12
Дорога до матері. Музика Зої Слободян	17
Рідна сторона. Музика Євгена Боднарєнка.....	19
Солов'їний день. Музика Григорія Котика	23
Тополі-раїни. Музика Григорія Котика	27
Грудка України. Музика Івана Фіцаловича.....	32
Зустріч з сином. Музика Богдана Юрківа.....	37
Дума про бійця. Музика Володимира Флиса.....	41
Нічний Івано-Франківськ. Музика Григорія Котика.....	52
Треба йти до осені. Музика Олександра Білаша.....	57
Аркан. Музика Богдана Дерев'янка	61
Вповились у теплі тумани гаї. Музика Зої Слободян.....	69
Зоряна. Музика Богдана Юрківа.....	71
Карпатська ніч. Музика Василя Якуб'яка.....	75
Іду з гори Лисої. Музика Зої Слободян	77
Над горою місяць повен (Чардаш). Музика Олександра Білаша.....	79
Я ще не все тобі сказав. Музика Володимира Івасюка.....	83
Пісня про щастя. Музика Василя Їжака.....	91
Росте-цвіте верба в гаю. Музика Івана Тацюка.....	95
Тоді цвіла весна. Музика Богдана Шиптура.....	98
Кума. Музика Анатолія Кульчицького.....	105
Коментарі	107
Методичні поради	117
Використана література та джерела	121

Навчальне видання

ТРЕБА ЙТИ ДО ОСЕНІ

Збірка пісень та солоспівів на слова Степана Пушика

Навчальний посібник

Упорядник: *Ганна Карась*

В авторській редакції

Головний редактор *Василь Головчак*
Комп'ютерна верстка *Віра Яремко*
Комп'ютерний набір нотного тексту
Сергій Гужій, Мирослав Федина
Дизайн обкладинки *Ірина Дундяк*

Підп. до друку 20.04.2015. Формат 60x84/8. Папір офсет.

Гарнітура "Times New Roman". Ум. друк. арк.

Тираж 100 прим. Зам. №.

Видавець і виготовлювач

Видавництво: ДВНЗ Прикарпатського національного університету

Друк: МПП "Талья" смт. Брошнів-Осада, вул. Шкільна, 2.

ISBN -978-966-640-409-4